Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 121 | Łódź, Środa, 25 maja 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, י"ט אייר תרצ"ב | № 121

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — דרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די ענדעקישע סטודענטען אין ווארשא

ווילען ווידער דערפיהרען צו „געשעהענישען" אין אוניווערזיטעט

װ א ר ש א, 24 (טעלעפאניש) די געשעהענישען אין לעמבערגער פאליטעכניקום, וואו עס איז אויסגעבראכען א שטרייק פון די רעכטע אקאדעמיקער דערפאר, וואס אין דובלאנער אגראנאמישען אינסטיטוט האט מען אנגענומען א יוד, — האבען שוין געפונען אן אפקלאנג אין ווארשא.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס די אקאדעמישע מאכט איז ענטשלאסען נישט נאכצוגעבען די ווילדע פאדערונגען פון דער צעיושעטער ענדעציע און האט אין לעמבערג שוין געשלאסען דעם פאליטעכניקום, ווילען, א פנים די ענדעקעס דערפיהרען צו „געשעהענישען" אויך אין ווארשא.

אויף היינט 12 בייטאג איז אין ווארשאווער אוניווערזיטעטס-הויף גערופען געווארען א מיטינג דורך די רעכטע ארגאניזאציעס, דערהויפט דורך דער „ליגע פון „גרינעם באנד". הגם דער דאזיגער מיטינג איז דורך דער אוניווערזיטעטס-מאכט פערבאטען געווארען, האבען די רעכטע „קעמפער" בעשלאסען איהם דאך דורכצופיהרען.

היינט אין דערפריה האט זיך דער רעקטאר פון ווארשאווער אוניווערזיטעט געווענדט צו די לעגאלע אקאדעמישע ארגאניזאציעס ווי „בראטניא פאמאץ" א. ד. גל. און אויפגעפאדערט זייערע פארשטעהער, זיי זאלען אפרופען דעם מיטינג, וועלכער איז נישט ערלויבט. די פארשטעהער פון די דאזיגע ארגאניזאציעס האבען אבער ערקלערט, אז דער מיטינג איז גערופען געווארען נישט דורך זיי, נאר דורך א ספעציעלען קאמיטעט, פון דער דאזיגער תשובה איז געווען צו זעהן, אז די ענדעציע וויל דורכאויס דער מיטינג זאל יא פארקומען.

ביים אריינגאנג אין אוניווערזיטעטס-הויף איז געשטאנען א וואך פון דער אוניווערזיטעטס-דינערשאפט, וועלכע האט נישט אריינגעלאזט אייגעוועניג, נאר געגען אוניווערזיטעטס-לעגיטימאציעס.

אויף די זיכערהייטס-מאכט האט אנגענומען שריט, אז די עווענטועלע געשעהענישען זאלען זיך נישט איבערטראגען אויף דער גאס. אין די טויערן ארום אוניווערזיטעטס-בנין זענען פערזאמעלט געווען פאליציי-וואכען, און עס זענען צוגעגרייט געווארען אויף יעדען פאל אויך היידראנטען.

יודישע סטודענטען זענען היינט געקומען אין אוניווערזיטעט זעהר ווייניג, כדי אויסצומיידען עווענטועלע בעגעגנישען מיט די צורייצטע ענדעקעס. הגם דער מיטינג איז גערופען געווארען אפיציעל, כדי צו פראטעסטירען געגען געהעכערטען שכר-למוד, איז דאך קלאר געווען, אז דער עיקר האט דא געשפילט דער „יודישער מאמענט".

• • •

נאכ'ן אפהאלטען דעם מיטינג אין פאליטעכניקום זענען גרופען סטודענטען אוועק צום אוניווערזיטעט.

אויף רוג אל. יעראזאלימסקע און נייעוועלט האט זיך צוזאמענגעקליבען א סטודענטען-גרופע פון אנ'ערך 400 מאן.

די אנגעקומענע פאליציי-שפריץ האט זיי צוטריבען מיט וואסער-שטרוימען.

די בעגאסענע סטודענטען האבען געמאכט אנטי-רעגירונגס-אויסרופען.

עטליכע פון זיי זענען ארעסטירט געווארען פאר שטעלען א ווידערשטאנד דער פאליציי.

• • •

די סטודענטען האבען אנגענומען א רעזאלוציע צו ערקלעהרען דעם היינטיגען שבת א פראטעסט-שטרייק אין אלע הויכשולען.

דער רעקטאראט פון די הויכשולען האט בעשלאסען צו ווארענען די סטודענטען, אז אויב זיי וועלען נישט אפשטעלען זייער אקציע, וועלען די הויכשולען געשלאסען ווערען אויף אנ'אונבעשטימטער צייט.

יאפאנישער גענעראל ליבאקאווא איז געשטארבען פון די וואונדען וועלכע ער האט בעקומען בעת'ן אטענטאט אין שאנכאי.

כשר! צו דער יודישער בעפעלקערונג! כשר!
ווילט איהר עסען א געזונד און געשמאק מיטאג? קומט אלע אין דעם בעקאנטען כשר'ן רעסטאראן פון
מ. פאגעלמאן, ציגעל-נאם 10 טעל. 178-20.
וואו איהר בעקומט די בעסטע און געשמאקפולסטע מיטאגען פון 1 זל. 30 גר. פריהשטיקען און אווענדברויטען צו 75 גר. צו יעדער צייט פון 6 פריה ביז 12 ביינאכט. סאלידע בעדינונג. געשמאק פרטי. — דער בופעט איז פערזעהען מיט אין- און אויסלענדישע געטראנקען. הייסע צושפייזען צו יעדער צייט.

שבת, דעם 28 מאי — פון 2 נאכמיטאג אן — שבת, דעם 28 מאי
די ערשטע גרויסע גארטען-פערוויילונג
הערצאנאון! קרייז-פריינד פון די בראכאוו-שולען
אין פראגראם: א קינדער-פערוויילונג, סימפאנישער קאנצערט אונטער דער דיר. פון ס. פיעטרושקא.
טענץ פון א גירלס-אנסאמבל. א רייכע פאנטאזי-לאטעריע. אין צווייטען גארטען—א קאנצערט פון בלאז-ארקעסטער פון ארב. ספארט-קלוב „שטערן".
א סך פרייליכע אטראקציעס און פערוויילונגען. בילעטען צום פרייז פון 1 זל. און 50 גר. (פאר קינדער און שילער) שוין צו בעקומען אין אלע פראפ. פעראיינען, אין דער בראכאוו-ביבליאטעק זאכאדניא 63 און אין ספארט-קלוב „שטערן", מאניושקי 1.

כשר! וויכטיג! כשר!
נייעס צום זומער-סעזאן!
ווילט איהר זיין געזונד?
ווילט איהר עסען געשמאקע און פרישע מיטאגען, פריהשטיקען און אווענדברויטען?
קומט אלע ווי איינער נור אין דעם גוט-בעקאנטען, היגיענישען, כשר'ן
באר „בריסטאל"
4 פאלודניאווא 4
טעל. 151-74
וואו איהר בעקומט צו יעדער צייט די בעסטע מיטאגען פון 1.50 און מיט געפליגעל
אווענדברויטען און פערשידענע פון 90 גר. אז.
פריהשטיקען צו בעקומען פון 7 פריה אן
קומט און איבערצייגט אייך!
נעבעכט פריי! סאלידע בעדינונג!
כ'שיק אפ מיטאגען צו הויזע אהן עקסטרא קאסטען.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע און קינדער/אויזיגקייט
נארוטאוויטשא 9 טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 4–8 אוועגד.
זונטאג פון 9 ביז 10 פריה.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער געעהרטען פערוו.-מיטגליד
ה' נחום ראבינאוויטש
און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן און מיר ווינשען דעם יונגען פאר א גליקליך און צופרידען צוזאמענלעבען.
די פערוואלטונג און מיטגלידער פון פערמיטלער-פערבאנד
פיעטריקאווער 41. 3336

רעשטען-
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס.
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

א טיכטיגע
פערקויפעריז
אין א ערשטקלאסיגע
מאדיסטקע
קען זיך מעלדען אין
Centrala Kapeluszy
פיעטריקאווער 30. 3334

מזל-טוב
ווינשען מיר צו דער חתונה פון אונזער שוועסטערן-זוהן
דוד קאלמאן
מיט פרל.
אסתר ראכל קאלמאן
גליק און פרידען זאל תמיד ביי אייך הערשען.
פ. סערש און פרוי. 3330

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MĘSKIE
I. KACENELSONA
ZAWADZKA 43, tel. 151-79.
דער ערשטער טערמין פון די עקזאמענס פאר נייע שילער דעם 25-טען מאי.
אין דער ערשטער אנפאנגס-קלאס ווערען אנגענומען שילער פון 5 און א האלב יאהר.
די דירעקציע.
דער גן-ילדים (פרעבעל-שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעקאנטער פעדאגאגין-שריפטשטעלערין ש. קאצענעלזאן-פיינשטיין, איז פערזעהען מיט די מאדערנסטע שול-איינריכטונגען און ענטוויקלונגס-מעטאדען. עס ווערען אנגענומען קינדער (יונגלעך מיט מיידלעך) אין עלטער פון 4 ביז 6 יאהר. 3148
מיט אנמעלדונגען אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 9–2 מיטאג און פון 5–7 אוו.

ענטשולדיגונג!
דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר ה' שמואל לאנדוי, פילסודסקיעגא 69 פאר די געשטעלטע אנאנס אין „נייעם פאלקסבלאט", וואס איך האב געטון אין אנ'אויפגערעגטען צושטאנד און עס קלער, אז דער סכסוך איז געווארען ערלעדיגט אויף א פרידליכען אופן. מיט אכטונג
יאקוב שראגער, פילסודסקיעגא 69. 3335

שבועה דאורייתא
מארגען, דאנערשטאג, דעם 26 מאי 1932, 11 א זייגער פארמיטאג וועט אין דער אלטשטעטישער שוהל שווערען דער קאלאניאל-הענדלער
יאקוב בידאק, אלטשטאט 14
צוליב א סכסוך וועגען א קליינע סומע געלד, וואס עס קומט איהם נישט. די שבועה איז ארויסגעגעבען לויט'ן אורטייל פון סאנד גראדזקי.
יונה אפעלבוים, זגערזשער 3. 3329

סכנה פון א בירגער=קריג אין דייטשלאנד

לאנדאן, 24 (ספ. טעל.) די גאנצע ענגלישע פרעסע, פון די רעכטע ביז'ן סאציאליסטישען „דיילי העראלד", שרייבט אין צוזאמענהאנג מיט דער היינטיגער ערעפנונג פון פרייסישען לאנדטאג, אז אייראפא ווערט איצט געשטעלט פאר וויכטיגע געשעהענישען אין דייטשלאנד. ס'האנדעלט זיך שוין איצט נישט וועגען אזא אדער אנדער רעגירונג אין דייטשלאנד, נאר וועגען דעם, צי די איצטיגע מלוכה-ארדנונג וועט איינגעהאלטען ווערען, אין שפיל געהען אריין די קאמוניסטען און היטלער-לייט, און יעדע פון זיי וועט וועלען פערכאפען די מאכט אין דייטשלאנד. די לאזאנער קאנפערענץ ווערט שוין איצט איבעריג, ווייל דייטשלאנד וועט במילא שוין מעהר נישט צאהלען.

ארעסטירט 2 גרויסע פינאנסיסטען

אין דייטשלאנד פאר מיליאנען=פערשווענדונגען

בערלין, 24 (ספ. טעל.) דא זענען ארעסטירט געווארען 2 בעקאנטע פינאנסיסטען אונטערן חשד, אז זיי האבען פערשווענדעט עטליכע מיליאן מארק; איינער פון די ארעסטירטע, איז היינס באר-כארד, דער צווייטער איז דער וויצע-דירעקטאר פון א גרויסע פערזיכערונגס-געזעלשאפט, ד"ר אפעלבוים.

בארכארד אליין האט אין משך פון לעצטען יאהר פערשווענדעט 4 מיליאן מארק.

דער ארעסט פון די 2 בעקאנטע פינאנסיסטען האט אין גאנץ דייטשלאנד ארויסגערופען א נעוואלדיגע סענסאציע.

לאדזער בעאמטער פון „באנק פאלסקי"

בעגאנגען זעלבסטמארד

קראקא, 24. (טעלעפאניש).

אינ'ם שנעל-צוג, וואס איז געגאנגען צווישען זאקאפאנע און קראקא האט דער קאנדוקטאר געפונען אין א קופע 2-טע קלאס א טויטען קערפער פון א מאנספערשוין.

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען לויט די געפונענע דאקומענטען, אז דער זעלבסטמערדער איז דער בעאמטער פון דער לאדזער אפטיילונג פון „באנק פאלסקי", סטאניסלאו גוטמאן. ער האט זיך אריינגעשאסען א קויל אין קאפ און געפאלען טויט.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז נישט בעקאנט.

פראנקרייך וועט מסכים זיין

צו רעווידירען דעם ווערסאלער טראקטאט

פאריז, 24. (ספ. טעל.) א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער ארטיקעל, וואס איז געדרוקט אין דער צייטונג „רעפובליק", דער ארגאן פון העריא, קינפטיקער פרעמיער פון פראנקרייך.

אין דעם ארטיקעל ווערט אנגעוויזען, אז פראנקרייך דארף מסכים זיין צו רעווידירען דעם ווערסאלער שלום טראקטאט און אדורכפיהרען א פערשטענדיגונג צווישען פראנקרייך, איטאליע און דייטשלאנד, ווי אויך פערמיטלען אין דער פראגע וועגען א פערשטענדיגונג צווישען דייטשלאנד און פוילען.

פון בערלין טיילט מען מיט, אז דער ארטיקעל אין „רעפובליק" האט אין די דייטשע פאליטישע קרייזען ארויסגערופען א גרויסע צופרידענהייט.

נאציאנאל=סאציאליסטען בעפאלען און שלאגען יודען

אויף די ווינער גאסען

צוליב דער קאנסטיטואירונג פון נייעם ווינער שטאט=ראט

ווין, 24 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין צוזאמענהאנג מיט דער קאנסטיטואירונג פון נייעם ווינער שטאט-ראט, זענען די נאציאנאל-סאציאליסטען בעפאלען יודען אויף טראמוואיען, קאפעען און אין די גערטנער. 5 יודען זענען בלוטיג צושלאגען געווארען. די פאליציי האט ענערגיש אונטערדריקט די עקסצעסען.

כוליגאנעס בעפאלען א ל"ג=בעומר=אויספלוג פון „מזרחי"

ווארשא, 24 (טעלעפאניש) אין שייכות מיט ל"ג בעומר האט א גרופע „מזרח'יסטען" געמאכט נעכטען אנ'אויספלוג מחוץ דער שטאט.

צווישען אנין און מענדזשילעשיע איז דער אויספלוג בעפאלען געווארען דורך קריסטליכע כוליגאנעס, וועלכע האבען זיך גענומען שלאגען מכות רצח, און איינעם פון די יודישע יונגעלייט צושטאכען מיט א מעסער.

פאליציי האט ארעסטירט 14 מאן.

אנ'עקזאטישער גאסט אין ווארשא

דער עמיר פייזול פאהרט פון ווארשא קיין מאסקווע

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) האלב 9 אין אוונד איז מיט'ן שנעל-צוג פון בערלין אנגעקומען קיין ווארשא, אלס גאסט פון דער פוילישער רעגירונג דער וויצע-קעניג פון העדזשאס, עמיר פייזול.

אויפ'ן וואגזאל האבען איהם מקבל פנים געווען פארשטעהער פון דער רעגירונג און פון מלוכה-פרעזידענט.

ער וואוינט אין האטעל „אייראפייסקי".

מארגען וועט ער בעזוכען דעם אויסערן-מיניסטער זאלעסקי, און דעם פרעמיער פריסטאר.

מיטאג וועט ער עסען ביים מלוכה-פרעזידענט אין שלאס, און שפעטער וועט ער אויפגענומען ווערען אין בעלוועדער ביים מארשאל פילסודסקי.

שבת פאהרט דער עמיר ארויס קיין מאסקווע.

די היטלעריסטען פאסט נישט...

בערלין, 24 (ספ. טעל.) היינט איז דא געעפענט געווארען די סעסיע פון פרייסישען לאנדטאג.

געעפענט האט דער עלטסטער דעפוטאט גענעראל ווידמאן א היטלעריסט.

לויט דעם רעגולאמין פון לאנדטאג דארף דער פארזיצער צו זיין א היטלעריסט, ווייל די ערשטע פראקציע זענען היטלעריסטען, און דער וויצע-פארזיצער דארף צו זיין א סאציאל-דעמאקראט, לויט דער גרויס פון זייער פראקציע.

די היטלעריסטען האבען דערקלעהרט, אז זיי וועלען מיט סאציאל-דעמאקראטען צוזאמען נישט זיצען.

מיטוואך קומען פאר די וואהלען פון פרעזידיום.

געשטארבען א בעקאנטער עסקן אין בערלין

בערלין, 24 (י. ט. א. טעלעגראפיש). היינט ביינאכט איז אין עלטער פון 81 יאהר געשטארבען דער גרינדער פון צענטראל-פעראיין זעליג סימאן.

די פרעסע ווידמעט דעם פארשטארבענעם גרויסע ארטיקלען.

מאיר גראסמאן פערוואונדעט מיט א שטיין

אויף א באנקעט פון די רעוויזיאניסטען

טשערנאוויץ, 24 (י.ט.א. טעלעגראפיש). ס'איז געשלאסען געווארען די רעוויזיאניסטישע קאנפערענץ אין רומעניען. נאך דער קאנפערענץ איז פארגעקומען א באנקעט אויף וועלכען ס'איז אנוועזענד געווען מאיר גראסמאן. פלוצלינג האט אנ'אומבעקאנטער אריינגעווארפען א שטיין דורכ'ן פענסטער, פון וואס מאיר גראסמאן איז פערוואונדעט געווארען אין דער האנד.

א דונער, וואס טרעפט אין א בוים

פערוואונדעט עטליכע קינדער און עטליכע דערוואקסענע

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט, 5 פארנאכט האט זיך איבער דער שטאט אדורכגעטראגען א שטורעם און א שלאגס-רעגען.

א דונער איז אריין אין א בוים אין אויאזדאווער גארטען.

אונטער'ן בוים זענען געראד געזעסען עטליכע קינדער און עטליכע דערוואקסענע. זיי אלע זענען שווער פערוואונדעט געווארען, אזוי אז מ'האט זיי געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל.

זעלבסטמארד פון א ווארשאווער יודישען סוחר אין ביאליסטאק

ביאליסטאק, 24 (טעלעפאניש) אין ביאליסטאק איז היינט בעגאנגען זעלבסטמארד, דורך הענגען זיך אויף א צוקער-שטריקעל, דער ווארשאווער מאנופאקטור-סוחר, יעקב קויפמאן (פון נאוואליפקי 55).

ער איז דעם זעלבסטמארד בעגאנגען אין האטעל „קופיעצקי", איבערלאזענדיג א בריף, אז ס'איז איהם זעהר שלעכט.

חורבות פון די גרויסע פאבריקען אין בערלין-שפאנדאו,

וועלכע זענען אפגעברענט געווארען

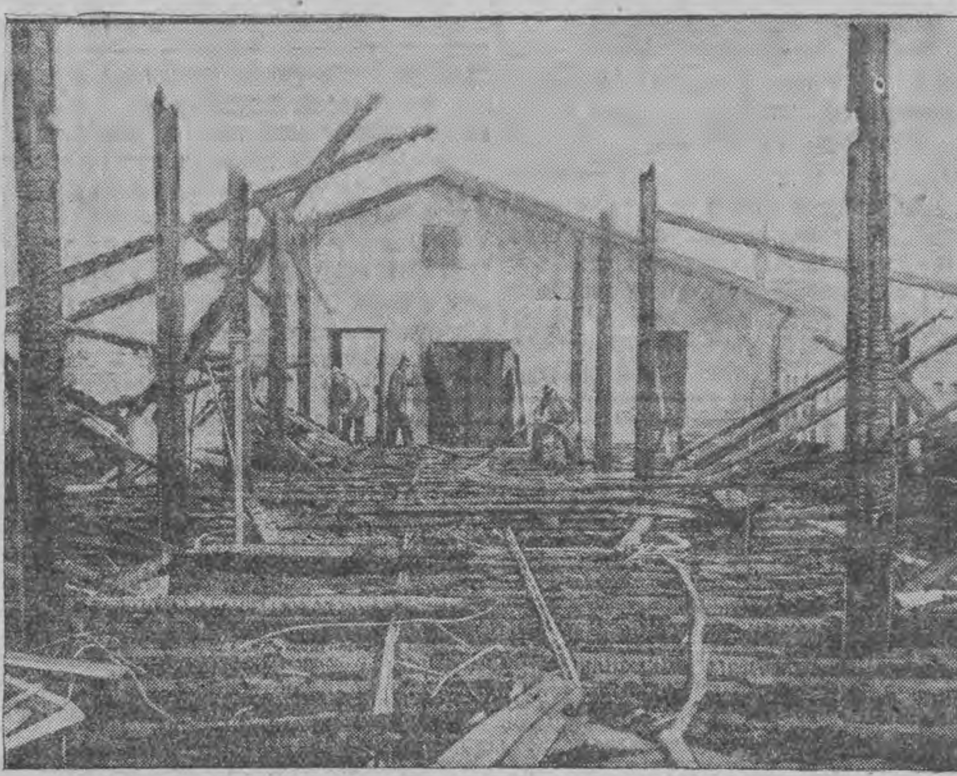

באמבען=אטענטאט אין כינא

אויף דער פעלקער=ליגע=קאמיסיע

לאנדאן, 24. (ספ. טעל.) עס איז אנגעקומען א ידיעה פון כארבין, אז אויף דער פעלקער-ליגע-קאמיסיע, וואס געפינט זיך אין כינא איז אויסגעפיהרט געווארען א באמבען-אטענטאט. ווען די פארשטעהער פון דער פעלקער-ליגע זענען געפאהרען אינ'ם צוג צווישען כארבין און מוקדען, האט מען געווארפען א באמבע אויפ'ן צוג. ווען די באמבע האט נישט געטראפען, האט מען פון א וואלד בעשאסען דעם צוג מיט א האגעל פון ביקסען-קוילען.

גלייכצייטיג מעלדעט מען, אז די באהן-ליניע צווישען טשאנטשון און סאן-טשא איז אויפגעריסען געווארען אין דער לופטען.

פרטים פעהלען.

יודיש=פוילישע געז.

ר"ה=ביבליאטעק

אויפ'ן נאמען פון

א. איינזענשלאס

לימאנאווסקי (אלעקסאנדראווסקא) 15

די ביבליאטעק איז אפען וויזאג, שבת און זונטאג פון 5 ביז 9 א"נ ענד, מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 7 ביז 10 אין אוונד.

מיטגלידער-אפצאהל 80 גראשען א חודש

פאר ארבייטסלאזע 60 גראשען א חודש.

מאשין=לעכער

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאז.

גאסטשפילען פון זיגלער'ס אפערעטן-סטאר-טרופע

איבערראשענדע נייעס! איבערראשענדע נייעס!

פייערליכע פרעמיערע!!!

רעדוצירטע פרייזען

פון 80 גר. ביז 2.20

שבת, ד. 28-טען, 9 א זייגער אוונד

גרעסטע טעאטער=אטראקציע

דאס מיידעל פון דער ווארגא

זעהר פרעהליכע דזשאז-אפערעטע פון ראזענבערג, מוזיק – שלום סעקונדע,

רעזשי: מ. פאסטאר מיט ערנא זיגלער אין דער הויפט-ראלע.

24 שלאגער-נומערן / קופלעטען / דועטען / טערצעטען / קוואדרעטען און כאראקטער-טענץ

שבת, 4 נאכמ. צו גאנץ ביליגע פרייזען פון 60 גר. ביז 1.60

די זעהר אויסגעצייכנטע קאמישע דזשאז-אפערעטע

„דאס נעגער=מיידעל"

פון י. ליליען, מוזיק מאקס האלם. רעזשי: מ. פאסטאר מיט ערנא זיגלער אין דער הויפטראל

שרעק, יסורים, קעלט און קרענק

פאלגן פון דער גרויסער פערפלייצונג אין בעסאראביען

ביז נישט לאַנג איז נאָך אומגעגליך געווען צוקו מען צו דער שטאָט סאָראָקע, ווייל דאָס וואַסער פון דניעסטער האָט פערדעקט אַלע וועגן, וואָס פיהרען אַהין. אויך דער טעלעפאָן און דער טעלעגראַף האָבען נישט געאַרבייט, ווייל די געביידעס פון די אינסטיטוציעס זענען געגצליך רואינירט געוואָרען פון דער פערפלייצונג. איצט, נאָכדעם, ווי דאָס וואַסער איז שוין אַביסעל אָבגעפאַלען, הויבען אָן אָנצוקומען פון דאָרט ידיעות איינצעלהייטען וועגען שרעקליכען אומגליק, וואָס דאָרט האָט פאַסירט.

אָט וואָס עס שרייבט איינער פון די סאָראָקער יודישע כלל-טוער י. ביטראן.

„פון אונזער גרויסען אומגליק האָט איהר שוין זיכער געהערט, אָבער אַלץ, וואָס מען דערצעהלט און וואָס צייטונגען שרייבען איז אַ טראָפען אין ים אין פערגלייך מיט דער ווירקליכער לאַגע. גאַנצע אַכט טעג זענען מיר געווען אָפּגעשניטען פון דער אַנדערער וועלט, נישט געקאָנט קריגען פון ערגיץ קיין שפּייז-מיטלען און נישט קיין אַנדערע נויטיגע זאַכען, אָהן וועלכע אַ לעבעדיגער מענש קאָן זיך נישט בעגעהען.

העכער 500 הייזער זענען אינגאַנצען רואינירט געוואָרען פון דעם וואַסער, וואָס דער דניעסטער האָט מיט אַזאַ אומפּעט און קראַפט פלוצים אויסגעגאָסען אויף אונזער שטאָט. די דעכער שווימען אום אין די גאַסען, און אַרום דריי הונדערט הייזער זענען אַזוי צושעדיגט, אַז מען וועט זיי שוין נישט קענען פעריכטען. ווען איהר זאָלט אַ קוק טון אויף די סאָראָקער גאַסען. בעזונדערס אויף דער דובאָווער גאַס, אויף אַלייניקאָווס גאַס און אַנדערע, וועלכע געפינען זיך אין דעם היבערשטען טייל פון שטאָט, וואָלט דאָס לייב ביי אייך געגרוילט פון שרעק. איהר וואָלט געזעהען, ווי עס שווימען ווענד, דעכער, שטוב-זאַכען, בהמות עופות, און אַזוי ווייטער.

צום גליק איז אונזער שטאָט אַרומגערינגעלט מיט אַ הויכען באַרג, און מיר האָבען בעצייטענס געקענט זיך ראַטעווען פון טויט, אַרויפקלערענדיג אויפ'ן שפּיץ באַרג. דאָרט האָבען מיר, עטליכע טויזענד איינוואוינער, געטאָגט און גענעכטיגט אַ קנאַפּע פּאָר וואָכען, ביז דאָס וואַסער האָט גענומען אָבפאַלען.

עס איז זיך לייכט פאָרצושטעלען אין וועלכע שווערע בעדינגונגען עס איז אויסגעקומען צו לעבען אין די פּאָר וואָכען צייט! הונגעריגע, כמעט באַקעטע (ווייל נישט אַלע האָבען בעוויזען צו פערכאַפּען מיט זיך די קליידער), אויסגעמוטשעטע פון שרעק, יסורים, קעלט און אויך פון קרענק, האָבען מיר זיך אַלע געוואַלגערט אויף דער הוילער ערד, בייטאָג און ביינאַכט- עס איז נישט געווען מיט וואָס צו דערקוויקען די קליינע קינדער; עס איז אומעגליך געווען אין די ערשטע טעג אַפילו אַ טרונק וואַסער צו קריגען.

ווי די געפאַנגענע זענען מיר געזעסען אויפ'ן באַר גאון צוגעקוקט מיט צובראָכענע הערצער די שוידערליכע בילדער פון אונזער חורבן. אַלע ווייטלע האָט עמיץ בעמערקט זיין אייגענעם אומגליק. ער האָט דערזעהען, דערקענט זיין האָב און גוטס וואָס האָט זיך געטראָגען איבער די גאַסען גלייך צום דניעסטר. אָבער מען האָט זיך געטרייסט מיט צוויי זאַכען: ערשטענס, וואָס עס האָט זיך איבערגעגעבען כאָטש דאָס נפש צו ראַטעווען (ווייל עס זענען פערהאַן אויך מענשליכע קרבנות), און צווייטענס וואָס דער אומגליק האָט קיין אונטערשיד נישט געמאַכט צווישען יוד און קריסט, — אַ זאַך וואָס פאַסירט לעצטענס זעהר זעלטען אין רומעניען.

איצט, האָבען מיר שוין פערלאָזען דעם באַרג און מיר וואוינען אין שטאָט, אין יענעם קלייבעם טייל, וועלכער איז צופעליג אַרויס גאַנץ פון דעם אומגליק. אָבער איהר קענט זיך שוין פאָרשטעלען אין וועלכע בעדינגונגען עס קומט אונז אויס צו לעבען. אין איין צימער וואָס קען אַריינגעמען צוויי מענשען, האָבען זיך בעזעצט אַכט; און דאָס האָט מיטגעווירקט צו דער פערשפּרייטונג פון פערשידענע עפּידעמיעס. און צו דעם אַלעמען, פערמאָגען מיר איצט נישט אַפילו קיין סימן פון מעדיצינען ווייל אויך די אַפּטייקען זענען צושטערט געוואָרען.

אינטערעסאַנט איז, אַז די ערשטע הילף פאַר די סאָראָקער געליטענע האָבען געגעבען די יודישע קאָלאָניסטען פון דער געגענד. אָט די קאָלאָניסטען וועלכע לעבען אַליין אין אַ שרעקליכער נויט און שטופּען דורך אַ טאָג לעבען מיט אַ טרוקענער מאַמעליגע — זיי האָבען גלייך צונויפגעקליבען צווישען זיך וואָס זיי האָבען נאָר געקענט, — מעהל, עופות, אַ ביסעל געלד — און מיט ספּעציעלע שלוחים עס צוגעשטעלט אין סאָראָקע. עס איז זיי, פערשטענדליך, נישט אַזוי לייכט אָנגעקומען, ווייל דער גאַנצער וועג צווישען די יודישע קאָלאָניעס און סאָראָקע איז אויך געווען ערטערווייז פערפלייצט אַזוי, אַז עס איז אויסגעקומען צו פאָהרען ריי־טענדיג און די פערד זענען געגאַנגען ביז'ן בויך אין וואַסער.

נישט בעסער איז די לאַגע אויך אין פיל אַנדערע שטעטלעך אין בעסאַראַביען.

אין רעזינע, צום ביישפּיל, האָט זיך צוגאָסען דער דניעסטער איבער'ן גאַנצען שטעטעל און פערשלעפט צעהנדליגער הייזער. די געשרייען פון די איינוואוינער אין היגטערשטען טייל שטאָט האָבען פערטויבט די גאַנצע געגענד מען האָט געשיקט סאָלדאַטען אין שיפלעך און מען האָט געראַטעוועט ווער נאָר עס האָט זיך איינגעגעבען. דיזעלבע בילדער האָט מען געזעהען אויך אין אָרהיעוו, ליפּקאַן, אונגען, סלוקען און אין אַנדערע שטעטלעך.

בעזונדערס שוידערליכע סצענע האָט מען געזעהען אין אַטאַקי, וועלכע ליגט פונקט קעגען דער אוקראַינישער שטאָט מאָהילעוו פּאָדאָלסק.

אַטאַקי אַליין האָט אויך געליטען פון דער פערפלייצונג, אָבער נישט אין אַזאַ שווערער מאָס, ווי מאָהילעוו.

אין אַ פריהמאָרגען האָט מען אין אַטאַקי פלוצים דערהערט שרעקליכע געוואַלדען, וועלכע האָבען זיך געטראָגען פון יענער זייט דניעסטער, פון מאָהילעוו. דאָס גאַנצע שטעטעל איז אַרויס צום ברעג טייך (דאָס וואַסער אויף דער זייט דניעסטער אין דער בעסאַראַבער זייט, איז שוין געווען אָבגעפאַלען), און האָט צוגעזעהען ווי גאַנץ מאָהילעוו לאָזט זיך לויפען אויסער דער שטאָט. די גאַנצע שטאָט איז אָבער געווען אַרומגערינגעלט מיט וואַסער, מען האָט בלויז אַרויסגעזעהען די דעכער פון די קלויסטערס און פון מאַנכע הויכע הייזער, די איבעריגע געביידעס זענען אַלע געשטאַנען אונטער'ן וואַסער.

מענשען זענען אַרומגעלאָפען ביז האַלבען קערפער אין וואַסער, געשריען, געמאַכט מיט די הענד רופענדיג צו הילף. מען האָט געזעהען פיל מענשליכע קערפּערס שווימען אין וואַסער און בעזונדערס שטאַרק האָט געליטען די מאָהילעווער יודישע בעפעלקערונג, וואָס האָט נישט געהאַט צו דער האַנד קיין איין שיפעל. אַלע שיפלעך זענען בעצייטענס פערכאַפּט געוואָרען פון די פּויערים און פון די בעאַמטע, געבליבען אויף גאַטס בעראָט זענען בלויז די יודען, די הפקר טיילען, מסתמא ליד־שענצעס. עס איז געווען שוידערליך צוצוקוקען, ווי הונדערטער מענשען שטעהען אין וואַסער, די געפאַהר פון אַ שרעקליכען טויט שוועבט איבער זייערע קעפּ, און מען קען זיי נישט העלפען.

מען האָט קלאָר געהערט די געשרייען: „יודען, ראַטעוועט אונז! גוואַלד, העלפט אונז!“

אָבער ווער וועט זיך עס איינשטעלען צו קומען אין בעריהרונג מיט „יענער זייט“?

אַ פּאָר שטונדען האָט געדויערט די גרויזאַמע סצענע, ביז עס האָבען זיך בעוויזען פון יענער זייט עטליכע שיפלעך און האָבען אַרויסגעפיהרט די אומגליקליכע מאָהילעווער יודען פון וואַסער.

בלוטיגע טעראָריסטן-באַנדע אין סאָסנאָוויץ

איז אַרעסטירט געוואָרען צוזאַמען מיט אַ מורה-הוראה

ס אָ ס נ אָ וו י ץ, 24 (טעלעפאָניש). די היגע פּאָליציי האָט ליקווידירט אַ באַנדע טעראָריסטען, וועלכע האָט כסדר טעראָריזירט, אויסגעפּרעסט געלד און אַפילו געדראָהט מיט טויט יודישע סוחרים אין זאַגלעמביער ראַיאָן.

די באַנדע האָט „געאַרבייט“ לויט מוסטער פון דער וואַרשאָווער באַנדע אויפ'ן פּלאַץ קערצעלי, אונטער דער אָנפיהרונג פון כאַשעמקאַ.

אין משך פון די לעצטע וואָכען האָט די בלוטיגע באַנדע אויף אַ שרעקליכען אופן טעראָריזירט, געשלאָגען און אויסגעפּרעסט ריזיגע געלד-סומעס ביי די יודישע סוחרים: יעקב שטראַסבערג (גענומען געלד און צובראָכען אַ פוס), שמואל גרינבערג (5000 זלאָטעס אויסקויף-געלד און שטאַרק צעשלאָגען), מאיר גרינבוים (געהאַלטען איהם 3 חדשים אַרעסטירט אין זיין אייגענער וואוינונג, ביז ער האָט איינגעצאָהלט אַ גרויסע סומע געלד), ישראל צוקער (געשפּאָלטען איהם דעם קאָפּ און גענומען 2000 זלאָטעס), יצחק לאַנדנער (צעשלאָגען די פרוי און קינדער) און פיל אַנדערע.

ענדליך האָט זיך די פּאָליציי דערוואוסט, אַז דער אָנפיהרער פון דער באַנדע איז דער „העלד“ פון דער זאַגלעמביער אונטערוועלט הערש ווייסבערג, וועלכער האָט זיך גערופען „וואָלאָרעק“. ער איז דאָס געווען אין דער לעצטער צייט דאָס בלוטיגע געשפּענסט פון די סאָסנאָוויצער יודען.

די באַנדע פלעגט שטעלען די קרבנות פאַר „דין תורה'ס“ און דער פּסק-דין פלעגט שטענדיג זיין לטובת די באַנדיטען.

דאָס טרויעריגסטע דערביי איז, וואָס אַ טייל „דין-תורה'ס“ געגען די טעראָריזירטע סוחרים פלעגען פאָרקומען ביים אָרטיגען מורה-הוראה, הרב הערש פראָמער, וועלכער פלעגט פּסקנ'ען, אַז — מען דאַרף די באַנדיטען געבען אויסקויף-געלד.

די גאַנצע באַנדע איז שוין אַרעסטירט. אויך דער רב איז איינגעזעצט געוואָרען אין אַרעסט.

די זאַגלעמביער יודען האָבען פרייער אָפּגעעטעמט.

די גאָנדאָלע פון סטראַטאָספערע-פליהער פּראָפ. פּיקאַר

איז אָנגעקומען קיין בריסעל.

נייער פאָהר-פּלאַן אויף די באַהנען

וואָס האָט אָנגעהויבען פערפליכטען דעם 22 מאַי, 12 ביינאַכט

צוגען וואָס געהען אָפּ פון דער לאָדזשער פאַבריקס-באַהן קיין קאַלושקי

- 5.25 מיט אַ פערבינדונג קיין וואַרשא און טאָמאַשעוו.
- 7.25 מיט אַ פערבינדונג קיין וואַרשא און טאָמאַשעוו און פּראַג.
- 8.35 (זונטאָג און חגאות פון 25-טען מאַי ביז'ן 11. סעפּטעמבער).
- 9.35 (זונטאָג און חגאות פון 25-טען מאַי ביז'ן 11. סעפּטעמבער).
- 10.45 מיט פערבינדונג אויף וואַרשא.
- 13.05 פערבינדונג אויף וואַרשא און טאָמאַשעוו.
- 14.00 פערבינדונג אויף וואַרשא און טאָמאַשעוו.
- 14.50 קיין סקאַזשיסק איבער גאַלקובעק, סלאַטווין.
- 15.40 פערבינדונג אויף וואַרשא און טאָמאַשעוו.
- 16.20 פערבינדונג אויף וואַרשא און טאָמאַשעוו.
- 16.55 פערבינדונג אויף וואַרשא און קאַטאָוויץ.
- 18.00 פערבינדונג אויף וואַרשא און קראָקא.
- 19.20 דירעקטער צוג קיין וואַרשא.
- 19.45 פערבינדונג אויף ראַזוואַדאָוו און לעמבערג.
- 20.30 נאָר אין אַרבייטס-טעג.
- 21.15 פערבינדונג אויף וואַרשא.
- 22.30 דירעקטע וואַגאָנעס קיין קריניץ.
- 0.48 פערבינדונג פון טאָמאַשעוו און וואַרשא.

צוגען וואָס קומען אָן אויף דער פאַבריקס-באַהן פון קאַלושקי

- 5.08 פערבינדונג פון קאַטאָוויץ.
- 6.10 נאָר אין אַרבייטס-טעג.
- 7.00 פערבינדונג פון קראָקא (דירעקטע וואַגאָנעס פון קריניץ).
- 7.30 נאָר אין אַרבייטס-טעג.
- 7.50 נאָר אין אַרבייטס-טעג.
- 8.12 לויט דער נויטיגקייט, פערבינדונג פון קראָקא
- 9.46 פערבינדונג פון וואַרשא, טאָמאַשעוו, טשענסטאָכאָוו.
- 12.45 פערבינדונג פון וואַרשא, טאָמאַשעוו, טשענסטאָכאָוו, קאַטאָוויץ.
- 15.29 פון קאַלושקי.
- 16.00 פון וואַרשא דירעקט.
- 17.15 פערבינדונג פון וואַרשא.
- 20.10 פערבינדונג פון וואַרשא, טאָמאַשעוו, קראָקא
- 21.25 אין אַרבייטס-טעג.
- 22.00 אין אַרבייטס-טעג.
- 22.35 דירעקט פון סקאַזשיסק איבער סלאַטווין, גאַלגובעק.
- 23.18 פערבינדונג מיט טאָמאַשעוו, קאַטאָוויץ, קראָקא
- 8.05 געהען אָפּ קיין אַנדזשעיעוו.
- 8.59 קומען פון אַנדזשעיעוו.

צוגען וואָס געהען אָפּ פון קאַלישער באַהן-הויף

- קיין וואַרשא 4.32, 7.28, 12.38, 17.54.
- קיין גלאָווגאָ 10.15.
- קיין לאָוויטש 15.35, 20.05.
- קיין קראָטאָשין 2.10 פערבינדונג מיט פּויזען.
- קיין לאַסק (נאָר זונטאָג און חגאות) 8.30, 13.40.
- קיין אָסטראָוו 9.35 (פערבינדונג מיט בערלין) 15.30, 19.35.
- קיין פּויזען 12.07, 15.20, 22.00 (פערבינדונג מיט בערלין) 1.25 (איבער קוטנא) 9.00, 13.00, 21.00.
- קיין טשענסטאָכאָוו (דורך זד. וואָליע, הערבי) 18.00
- קיין קאַלושקי 0.53 (פערבינדונג מיט טשאַרנאָזשעק, ראָזוואַדאָוו). 8.05 (פערבינדונג קיין טאָמאַשעוו), 20.06 (דירעקטע וואַגאָנעס קיין לעמבערג און סקאַזשיסק).
- קיין דאַנציג און גדיניע 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20 (דירעקטער קיין גדיניע).
- קיין טשענסטאָכאָוו 13.00 (דירעקט).
- קיין פּלאָצק 21.20.
- קיין קוטנא 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20.

צוגען וואָס קומען אָן אויפ'ן קאַלישער באַהן-הויף

- פון קוטנאָ 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.58
- פון גדיניע און דאַנציג 5.00, 7.55 (דירעקט), 19.58
- פון בידגאָשטש 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.50
- פון וואַרשא 9.25, 11.53, 21.48, 1.57
- פון לאָוויטש 7.25, 19.05.
- פון גלאָווגאָ 7.25, 11.53, 14.50, 19.05, 21.48, 1.57.
- פון פּויזען 4.20, 7.18, 12.24, 19.40, 0.45.
- פון בערלין 7.18, 19.40,
- פון קראָקא און קאַטאָוויץ 4.13, 18.40.
- פון לעמבערג דורך סקאַזשיסק דירעקט 8.52.
- פון טשענסטאָכאָוו דורך זדונסקאַ וואָליע 19.12.

טויט, צי לעבעדיג?...

סענסאַצ. קלאַנגען וועגן אומגעקומענעם רעסטאָראַן-איינענטימער סימאָן

וואַרשא, 24. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מיט עטליכע חדשים צוריק האָט אין וואַרשא אַרויסגערופען אַ גוואַלדיגע סענסאַציע די ידיעה, אַז דער בעקאַנטער רעסטאָראַטאָר און וויין-סוחר, דער אינהאָבער פון רעסטאָראַן „סימאָן און סטעצקי“, עדוואַרד סימאָן, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

דעם 31-טען אָקטאָבער 1931 האָט מען אויף דער ווייסעל-בריק געפונען די מלבושים פון סימאָנ'ען, וועלכער איז נעלם געוואָרען, פון וואָס מ'האָט אָנגענומען אַז סימאָן איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך אַריינוואַרפען זיך אין ווייסעל.

טראָץ דער באַלדיגער רעטונגס-אַקציע און זוכענישען, האָט מען נישט געטראָפען אויף קיין שפּור, און ביז איצט האָט מען נאָך נישט געפונען סימאָנ'ס קערפּער.

לעצטענס האָט זיך צווישען די ברייטע קרייזען בעזונדער פון סימאָן און סטעצקי'ס רעסטאָראַן פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז סימאָן האָט זיך אינגאַנצען נישט דערטרונקען און אַז דער ענין איז בכלל זעהר רעטזעלהאַפט.

מיט עטליכע טעג צוריק האָט זיך אין וואַרשא פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז סימאָן געפינט זיך אין פּאַריז. מיט 2 חדשים צוריק האָט אַ בעקאַנטער גלח פון וואַרשא דערצעהלט, אַז ער האָט בעגעגנט סימאָנ'ען אין אונגאַרן.

דעם קריטישען טאָג האָט מען געזעהען סימאָנ'ען פאָהרען צו דער ווייסעל, ס'קאָן אַלזאָ געמאָלט זיין, אַז סימאָן איז ספּעציעל געפאָהרען אָבלעגען זיינע מלבושים אויפ'ן ברעג, כדי אויף אַזאַ אופן צו אינסצענירען אַ זעלבסטמאָרד.

לאָדז, 25 מאַי 1932

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 25 מאַי 1932

אייער
איז רעוואָלוציע

אין אַנ'אַרטיקעל א. ג. „נידער מיט די יודען און פּראָפ. באַרטעל" רעדט אַרום ד"ר י. טהאָן אין „נ. דז." דעם ברוטאַלען אַנפאַל, וועלכען עס האָבען זיך ערלויבט צו מאַכען די יונגע ענדעקישע סטודענטישע כוליגאַנעס איבער דעם געוו. פּרעמיער פּראָפ. באַרטעל.

ד"ר טהאָן שרייבט אין אַנ'אַרטיקעל וועגען נומערוס קלויזוס אין דובלאַני האָבען מיר אויסגעדריקט א נאַאיווען, לויט אונזערע פעלהעלטענישען, אַפּעל צו דער פּוילישער געזעלשאַפט, זי זאָל אָנגעהמען א שטעלונג צו דער געשאַפענער סיטואַציע. מיר האָבען אַפּעלירט צו דער פּוילישער געזעלשאַפט זי זאָל זיך אַרויסזאָגען, צי זי סאָלידאַריזירט זיך מיט די פּאָסטולאַטען, וועלכע ס'האָבען אַרויסגערוקט די דובלאַנטשיקעס און וואָס פאָדערען הונדערטפּראָצענטיגע יודענריינקייט אין דער לאַנדווירטשאַפטליכער אַקאַדעמיע אין דובלאַני. דער דאָזיגער אַפּעל איז נאַטירליך פאַריבער אָהן אָפּקלאַנג. קיין איינציגע שטים פון דער פּוילישער געזעלשאַפט האָט נישט פערדאַמט די היטלעריסטישע אויפטועו און פּאָסטולאַטען אין דובלאַני. מ'האָט געשוויגען. און שווייגען בעדייט אין אַזעלכע פאַלען לויט דעם בעקאַנטען לאַטיינישען ווערטעל, הסכמה און איינפערשטענדיגונג. די פּוילישע פּרעסע האָט געגעבען איהר איינשטימונג צום קרייצצוג, וואָס איז אויפגעהויבען געוואָרען און איז ברוטאַל און סיסטעמאַטיש געפיהרט געוואָרען געגען דעם איינציגען יודישען סטודענט אין דובלאַני, וואָס ווערט פערדעכטיגט, אַז ער איז א יוד.

די דובלאַנטשיקעס האָבען ווי געהעריג פערשטאַנען דאָס דאָזיגע איינוויליגענדיגע שווייגען פון דער עפענטליכער מיינונג. דאָס האָט זיי געפעסטיגט אין זייער הייליגען און פּאַטריאָטישען קאַמף און האָט זיי געמאַכט האַרט און קאָמפּראָמיסלאָז געגען דעם אולטימאַטום פון סענאַט פון דער לעמבערגער פּאָליטעכניק. ניין! זיי וועלען נישט איינגעהן אויף קיין שום קאָמפּראָמיסען, זיי וועלען נישט אונטערשרייבען קיין שום פערפליכטונג זיך רוהיג צו פערהאַלטען לגבי די יודישע סטודענטען. דער נישטאַגרעסיב-אָפּמאַך צווישען סענאַט פון דער לעמבערגער פּאָליטעכניק און דער ענדעקישער יוגענד פון דובלאַני איז נישט צושטאַנד געקומען. די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען זענען איבערגעריסען געוואָרען און דער צד, וואָס האָט זיך געפונען אין דער אָפענסיווע, איז איבערגעגאַנגען צו אָפענע קריגס-שריט. די דובלאַנער ריטערס פון דעם גרינעם באַנד זענען אַריבער אין גענעראַל-אַנגריף געגען דעם פלומרשטען הויפּטשונא. פּראָפ. באַרטעל, דער געוועזענער פּרעמיער פון דער פּוילישער רעפּובליק און איינער פון די אָנגעזעהענסטע פּוילישע געלעהרטע מיט א וועלט-רוהם, איז אונגעריכט בעוואָרפען געוואָרען מיט פוילע אייער. די דאַמע, וואָס איז מיט איהם געגאַנגען, האָט אויך דערפון געליטען.

דאָס איז געווען אַנ'עקעלהאַפטער און פּחדנישער אַנפאַל אָבער אין זיינע קאָנסעקווענצען אַנ'אויסגעהאַלטענער. צוויי כוליגאַנעס זענען פערהאַלטען געוואָרען, די איבעריגע זענען מוטיג אַנטלאָפען...

דער געליטענער פּראָפ. באַרטעל האָט ערקלערט, אַז די טאַט איז א זאַך פון פּחדנים און אַז ער, באַרטעל, וועט זיך נישט אונטערגעבען קיין שום טעראָר און וועט נישט ענדערען זיינע איבערצייגונגען. „איך געהער צו יענע מענשען אין פּוילען, האָט ערקלערט פּראָפ. באַרטעל, וועלכע האָבען דעם מוט שטענדיג און אומעטום זיך אויסצודריקען אָפען און קלאָר. איך בין גרייט צום קאַמף, אָבער צו א מענערישען קאַמף און אַלס געוו. אָפיציר וועל איך אין דער צוקונפט טראָגען מיט זיך געוועהר און וועל נישט ערלויבען קיין שום עקסצעסען געגען מיין פּערזאָן".

מיר ערלויבען זיך אויסצודריקען אונזער בעשיידענע מיינונג, אַז א סיטואַציע, ביי וועלכער ציווילע מענשען מוזען טראָגען ביי זיך רעוואָלווערן, קאָן נישט אויסגעהאַלטען ווערען אויף לאַנג. ווען דער גאַנצער אויפגעקלערטער טייל פון דער פּוילישער געזעלשאַפט וואָלט שטענדיג פערנומען א געהעריגע דעמאָקראַטישע שטעלונג לגבי יעטוועדער פּראָבע עמיצען צו בע'עוולה'ן, אפילו ווען יענער איז א יוד, דאַן וואָלט קיינמאָל נישט געקאָנט קומען צו דעם סקאַנדאַל, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין לעמבערג. מיר ווידערהאָלען דאָס, וואָס מיר האָבען שוין געהאַט געשריבען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ענין דובלאַני: דאָ געהט נישט וועגען דעם יודישען אָדער געשמדטען סטודענט באַוער. דער קאַמף געהט וועגען געזעצליכקייט און גלייכבערעכטיגונג אין דער מלוכה. ס'פּאַסט נישט, אַז דער דאָזיגער קאַמף זאָל ענטשידען ווערען מיט דער הילף פון פוילע אייער און רעוואָלווערן!

סקאַנדאַל אין דער פּוילישער פּרעסע-וועלט
און א דופטנדיגער אַנאָנסען-בוקעט פון א פערשפּרייטער פּוילישער צייטונג

אין פּוילישען פּרעסע-וועלטעל שפּילט זיך איצט אָפּ א סקאַנדאַלטשעל. דער סקאַנדאַל האָט זיין מקור אין דער קאַמפּאַניע, וואָס ווערט געפיהרט דורך א רייהע פּרעסע-אָרגאַנען געגען דעם פּאַטענטאַט פון דער פּוילישער פּרעסע, דעם אינהאַבער פון גרויסען פּרעסע-קאָנצערן „אילוסטראָוואַני קור'ער צאָדזיענני", דעפּוטאַט פון דער סאַנאַציע, מאַריאַן דאָמבראָווסקי און זיינע אויסגאַבען. עס איז שוין אַפילו געקומען צו א פּראָצעס, דהיינו דעפּ. דאָמבראָווסקי האָט אָנגעקלאָגט אין געריכט א מיטאַרבייטער פון דער ענדעקישער „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" מאַראָווסקי, ווייל יענער האָט איהם געהאַט אין אַנ'אַרטיקעל וועגען די וואַהלען אָנגערופען „זשורנאַליסט מיט א פינסטערער רעפּוטאַציע". דער משפּט איז פאָרגעקומען אין וואַרשע, עס זענען אַרויסגעטראָטען פיל עדות און דאָס געריכט האָט דעם בעשולדיגטען מאַראָווסקין בעפרייט פון שטראָף, ד. ה. אַז דערמיט איז בעשטעטיגט געוואָרען די רעפּוטאַציע פון דאָמבראָווסקין אַלס נישט גאָר קיין זויבערען זשורנאַליסט.

דאָמבראָווסקי וועט געגען אורטייל אַפּעלירען

אַזוי אַז די געשיכטע איז ווייט נאָך נישט פערענדיגט. אויפ'ן פּראָצעס איז צווישען אַנדערע אויפגעטראָטען דער בעקאַנטער אַדאָלף נאָוואַטשינסקי, וועלכער האָט זיך דער עיקר אָפּגעשטעלט אויף דער סענסאַציאָנעלער זייט פון דאָמבראָווסקי'ס אויסגאַבען, און האָט אויפגעוויזען, אַז דער „קורירער" שפּילט א מיאוסע ראָלע אין פערדאַרבען די זיטען פון דער פּוילישער בעפעלקערונג סיי דורכ'ן שרייבען, סיי דורך די אַנאָנסען, וואָס ווערען אין דעם בלאַט געדרוקט. בעזונדערס שעדליך איז די אויסגאַבע פון קורירער דער „טאַיני דעטעקטיוו", וועלכער איז פול מיט די סאַמע דראַסטישע בעשרייבונגען פון די פערשידענסטע פערברעכענס, מיט אילוסטראַציעס א.א.וו. נאָוואַטשינסקי, ווי איבעריגענס פיל אַנדערע פּובליציסטען וואָס פערדיגען מעהר גלויבען אין אויפריכטיגקייט ווי נאָוואַטשינסקי, האַלט, אַז דאָס דאָזיגע בלאַט העלפט נישט אין א קליינער מאָס מיט צו דער פערשפּרייטונג פון פערברעכענס אין פּוילען. (ואגב צו דער כאַראַקטעריסטיק פון דעם מאָראַל-פּרעדיגער נאָוואַטשינסקי איז ווערט צו בעמערקען א פּרט, וואָס איז ענטדעקט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּראָצעס: דער מאָראַל-היטער נאָוואַטשינסקי האָט זיך נישט איינמאָל בעמיהט צו בעקומען אַרבייט אין די אויסגאַבען פון דאָמבראָווסקי'ן, וועלכע ער בעקעמפט אַלס דעמאָראַליזירענדע).

נאָוואַטשינסקי פיהרט ווייטער דעם קאַמף געגען דעם „טאַיני דעטעקטיוו" און אין איינער פון די לעצטע נומערען פון „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" ברענגט ער א בוקעט פון אַנאָנסען, וואָס ווערען געדרוקט אין דעם „קורירער". אָט זענען עטליכע פּראָבעס פון די לעצטע טעג:

איך וועל זיין א זוהן און פריינד פון אַנ'אמת'ער פרוי און מענש, וועלכע וואָלט מיך פערשטאַנען און געמאַכט פאַר א בעוואוסטזיניגען מאַן און מענש...

א שעהנער, שלאַנקער, ביז 24 יאָהר אַלטער, זעלבסטשטענדיגער, צום בעסטען א יתומה, וועט געבען פולשטענדיגע אויסהאַלטונג א סעפּאַרירטער בעאַמטער. א פאָטאָגראַפיע מוז בייגעלעגט ווערען...

ס.א.ס. זעהר א שעהנער, דרייסיג יעהריגער אינטעליגענטער קאַוואַליר, א פעהיגער און געזונטער מוז תיכף האָבען 10.000 זלאָטיס. פאַר דער סומע וועט ער טון אַלצדינג: ער וועט אוועק אויף א געפעהרליכע רייזע, עווענטועל וועט ער אויספיהרען אַנ'אויפטראַג, וואָס דראָהט מיט'ן לעבען, ער וועט זיך צוליב עקספּערימענטאַלע צוועקען לאָזען מאַכען א געפעהרליכע אָפּעראַציע, ער וועט פערקויפען דאָס לעבען. ער וועט חתונה האָבען. דאָס איז די לעצטע ביטע...

אורלויב אין זי בערג. כ'פאָהר אַרויס אין די לעצטע טעג מאַי, איך וואָלט זיך גערן בעקענט מיט א יונגער אַנגענעהמער, אינטעליגענטער און געזונטער פּאַרטנערקע...

בובי ווינשט דאַמע קענען צו לערנען (אַלטער עגאַל)...

אַנ'אינטעליגענטער שקלאַף זוכט א הערשערין...

א חודש ביים ים אין דער געזעלשאַפט פון א יונגען פלאָט-אָפיציר, וועלכע דאַמע עס וויל פערברענגען, די זאָל צושיקען אַנ'אָפערטע מיט א פאָטאָגראַפיע...

אָט אַזעלכע און ענהליכע אַנאָנסען, שרייבט נאָוואַטשינסקי, האָט די צייטונג פון דעפּוטאַט דאָמבראָווסקי געבראַכט הונדערטער און טויזענטער. אין טויזענטער פאַלען האָט דאָס דאָזיגע בלאַט פון סאַנאַציע-דעפּוטאַט פערמיטעלט אין דער אַזוי-גערופענער פרייער ליבע און האָט ערפילט אַזעלכע מיסיעס, וועלכע ז'ס פלעגען אַמאָל אין די קליינע פּראָווינצער האָטעלען אויספיהרען מאָרדקעס און יאַנקעס. די הענדלערס און אַגענטען פון לעבעדיגער סחורה זענען געגאַנגען אין טורמע אַריין, אָבער דער „קור. צאָדז. אילוסטראָוואַני" איז געוואָרען א פּרעסע-מאַכט, וועלכע עס האָבען געגעבען אינטערוויועו די מיניסטאָרען פון דער סאַנאַציע...

בובי ווינשט דאַמע קענען צו לערנען, אַלטער עגאַל...

און די זיטען-פּאָליציי האָט נישט אינטערווענירט. פאַר אַזעלכע אַנאָנסען האָט מען דאָס בלאַט נישט קאָנפיסקירט. און דעם בלוטיגען רעפּאָרטאַזש פון דעטעקטיוו, וואָס איז ספּעציעל אילוסטרירט, סאַדיסטיש, מאַזאָכיסטיש, פּאָרנאָגראַפיש מיט עפעקטפול אויפגעדעקטע קערפּערס פון ערמאָרדעטע פרויען און מיידלעך... דאָס האָט מען אויך נישט קאָנפיסקירט.

וואוקס פון בילדונגס-וועזען אין רוסלאַנד
אייניגע סטאַטיסטישע ציפערען

אין לעצטען נומער „בערלינער טאַגעבלאַט" איז אָפּגעדרוקט א זעהר אינטערעסאַנטע קאָרעספּאָנדענץ פון מאָסקווער מיטאַרבייטער פון דער צייטונג גינטער שטיין א. נ. „סאָוויעט סטאַטיסטיק".

דער מחבר ווייזט קודם כל אָן אויף דער גרויסער בעדייטונג, וועלכע עס האָט אין היינטיגען רוסלאַנד די סטאַטיסטיק. ער פאַראַפראַזירט די ווערטער פון דער עוואַנגעליע אין דעם זין, אַז אין רוסלאַנד האַלט מען, דאָס „אין אָנהויב איז אויף דער וועלט געווען די צאָהל".

דער קאָרעספּאָנדענט ברענגט אייניגע זעהר וויכטיגע ציפערען, וואָס זענען נוגע דעם וואוקס פון דער בעפעלקערונג אין סאָוויעטען-פערבאַנד. דער וואוקס איז זעהר א גרויסער. אין פערלויף פון די לעצטע צוואַנציג יאָהר איז די צאָהל פון דער בעפעלקערונג געשטיגען אויף זעכציג מיליאָן מענשען, דאָס הייסט אויף אַזוי פיל, וויפיל עס בעטרעפט די גאַנצע בעפעלקערונג פון דייטשלאַנד.

מיט צעהן יאָהר צוריק זענען געווען 130 מיליאָן סאָוויעטישע בירגער, מיט פינף יאָהר צוריק זענען געווען 143 מיליאָן, איצט צעהלט די בעפעלקערונג פון דעם פערבאַנד 162 מיליאָן מענשען. אינטערעסאַנט איז, אַז די בעפעלקערונג וואַקסט, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אין רוסלאַנד הערשט די גרעסטע פרייהייט פון אַבאָרטען.

גינטער שטיין רעדט ווייטער אַרום דעם וואוקס פון בילדונגס-וועזען.

די סאָוויעט-אוניאָן, שרייבט ער, לערנט זיך, מיט דעם גרעסטען דרוק. אין יאָהר 1913 האָבען בלויז 13 מיליאָן מענשען זיך פערנומען מיט בילדונגס-פערזאָרגונג, אין יאָהר 1928 זענען שוין געווען 12 מיליאָן 8–ביז 40-יעהריגע שילער, היינט זענען שוין פאַראַן איבער צוואַנציג מיליאָן. די שול-פליכט איז ערשט איצט אַלגעמיין דורכגעפיהרט. אָבער מיט די קינדער ווערט נישט אויסגעשעפּט די לעהר-אויפגאַבע פון דער מלוכה, ווייל נאָך אין יאָהר 1925 האָבען סך-הכל 55 פּראָצענט פון אַלע בירגער געקענט לייענען און שרייבען. אין יאָהר 1930 זענען שוין געווען 67 פּראָצענט גראַמאַטנע, צום שנעלסטען געהט דער פאָרטשריט אין די צוריקגעשטאַנענע געביטען פון סאָוויעט-רוסלאַנד. אין טורקמעניסטאַן צ. ב. זענען אין יאָהר 1926 געווען 5,5 פּראָצ. מענער און 1,1 פּראָצ. פרויען, וואָס האָבען געקענט לייענען און שרייבען. אין יאָהר 1930 איז שוין די צאָהל געשטיגען אויף זיבען מאָל אַזוי פיל.

נאָך שטאַרקער וואַקסט דאָס אייגענטליכע שטודירען. ווייל דאָס לאַנד נויטיגט זיך אין פּראַקטישע אינטעלעקטועלע, אינזשענירען, וויסענשאַפטליכע, ספּעציאַליסטען א. א. וו. און דער בילדונגס-הונגער פון א יונגען פאָלק טרייבט די סטודענטען אין די הויכשולען, וואו עס ווערט געלערנט מיט דער שנעלקייט פון א קוריער-צוג.

אויף די אוניווערזיטעטען, וואָס זייער צאָהל איז פון יאָהר 1913 געשטיגען פון 91 אויף 536, האָבען שטודירט אין יאָהר 1931 272.000 מענשען; פאַר'ן קריג זענען געווען בלויז 124.000.

אין די נידריגע און מיטעלע פּראָפעסיאָנעלע שולען לערנען זיך איצט צוויי מיליאָן מענשען געגען 267 טויזענד פאַר'ן קריג. פון דער גאַנצער צאָהל סטודענטען זענען 63.7 פּראָצענט אַרבייטער.

אָבער נאָך מעהר לערנט מען אינדערהיים. די פאַנטאַסטיש גרויסע צאָהל פון ביכער און בראָשורען בעווייזט דאָס בעסטע. אין יאָהר 1930 זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען 47.000 ביכער און בראָשורען אין מעהר פאַר 15 פערשידענע שפּראַכען, וועלכע ווערען גערעדט אין רוסלאַנד. די גאַנצע אויפלאַגע האָט בעטראָפען 8,42 מיליאָן עקז. דריי מיליאַרד דרוקבויגען! דאָס הייסט, אַז אויף א קאָפּ פון דער בעפעלקערונג (דערונטער קינדער, זקנים און אַנאַלפאַבעטען) פאַלט אויס דרייהונדערט דרוקזייטען א יאָהר.

אָבער וויפיל דערפון זענען פּאָליטישע אויסגאַבען, וויפיל דינט פאַר די צוועקען פון דער קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע? כמעט אַלע, אויף וויפיל זיי האָבען נישט קיין ספּעציעלע פּראַקטישע אויפגאַבען.

גינטער שטיין פערנעהמט זיך ווייטער מיט דער פראַגע וועגען דער צאָהל דאָקטוירים אין רוסלאַנד. די צאָהל איז געשטיגען אין פערגלייך מיט פאַר'ן קריג אויף דריימאָל אַזוי פיל. עס זענען פערהאַן 68.000 דאָקטוירים, דערפון 30.000 פרויען. די לאַגע פון די דאָקטוירים איז א גוטע, ווייל א גרויסער טייל פון זיי פערנעהמען צו צוויי און מעהר פּאָסטענס צוליב'ן מאַנגעל אין מעדיצינישע קרעפטען.

שאַרפע אַרויסטריטען אויפ'ן
קאָנגרעס פון די פּען-קלובען

אין בודאַפּעשט איז די טעג פאָרגעקומען דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פון די פּען-קלובען.

אויף איין זיצונג פונ'ם קאָנגרעס איז אַרויסגעטראָטען מיט א שאַרפער רעדע דער דייטשער קאָמוניסטישער שריפטשטעלער טאָלער. ער האָט אָנגעוויזען, אַז אין אונגאַרן, דייטשלאַנד, עסטרייך, פראַנקרייך, ענגלאַנד און אין א גאַנצער רייהע אַנדערע לענדער ווערען פערבאָטען אום פערשפּרייטען א גאַנצע רייהע ביכער. אין א שאַרפער פאָרם, כאַראַקטעריזירט דער רעדנער די טעטיגקייט פון די פאַר-מלחמה דיפּלאָמאַטען. דערביי האָט זיך דער רעדנער ערלויבט עטליכע שאַרפע אויסדרוקען אויפ'ן אַדרעס פון אונגאַרן. דער פּרעזידענט האָט דעם רעדנער אָפּגעשטעלט און אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז דער קאָנגרעס געניסט פון דער גאַסטפריינדשאַפט פון דער אונגאַרישער רעגירונג און אונגאַרישען פאָלק.

טאָלער האָט געענטפערט, אַז אין אונגאַרן פערפאָלגט מען די שריפטשטעלער און זשורנאַליסטען. אין זאַל האָט זיך אויפגעהויבען א געוואַלדיגער רעש און טומעל.

„ס'איז נישט אמת", האָט מען געשריגען, „בעווייז דאָס!.. פאַרוואָס רעדט איהר נישט וועגען סאָוויעט-רוסלאַנד... פאָהרט אייך אהין!.."

דער איטאַליענישער פאַרשטעהער מאַרינעטי איז דאַן אַרויסגעטרעטען מיט אַנ'ערקלערונג, אַז אין איטאַליען האָבען די שריפטשטעלער די פולע פרייהייט, די פאַשיסטען בעציהען זיך מיט פולער אַכטונג צו די איבערצייגונגען פון די פאַרשטעהער פון אַנדערע פּאָליטישע פּאַרטייען.

צוליב דעם, וואָס טאָלער און זיינע חברים האָבען געהאַלטען אין איין שרייען געגען איטאַליען און אונגאַרן איז מאַרינעטי אַרויף אויף דער טריבונע און הויך ערקלערט:

איך פּראָטעסטיר געגען דעם, איך האָב זיך נאָר בעגרעניצט מיט אויסדרוקען סימפּאַטיע דעם איטאַליענישען און אונגאַרישען פאָלק...

דער דאָזיגער סקאַנדאַל האָט אַרויסגערופען פערשידענע קאָמענטאַרען אין דער וועלט-פּרעסע.

פאַר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

דער ווינט און די זון

(פאַבעל)

פון ח. י. פאַרבער

צו אַ ווינט,
וואָס האָט שטורעמדיג געשווינד
געבלאָזען
און אָנגעהויבען לאַנגזאַם באַכצולאָזען
האָט די נאָר וואָס אַרויסגעשיינטע זון
זיך אָנגערופען: — וואָס דיך געפעלט צו טון,
איז ווייזען דיין קראַפט..
כאָטש דאָס פערשאַפט
צרות און שרעק!..."
און טיילמאָל רייסטו אַוועק,
די בעסטע לעבענס פון דער וועלט!..
דיך האַסט און שעלט
די גאַנצע וועלט דערפאַר,
ווייל דו ביסט אַ גרויס געפאַהר.

— זעלטען
אַז איך פערדין מען זאָל מיך שעלטען...
(ענטפערט איהר דער ווינט געלאַסען)
נאָר אַז מיך אַליין זאָל די וועלט האַסען,
דאַרף זיין אַ פאַרוואָס!...
אַלע כאַפּען אַמאָל איבער די מאָס:
אַ טייל — מאַכענדיג שפּאַס.
אַנדערע — ווערענדיג אין כעס.
אויך איך,
דערפיהל אַמאָל אין זיך
ווי דער צאָרן ברויזט
און שטויסט
מיט ווילדער קראַפט פון מיר אַרויס!
דאַן ברעכט דער שטורעם אויס,
וואָס פערשאַפט אַזוי פיל אַנגסט און פיין!..
אָבער שטיל איך זיך נאָר איין,
בין איך צאַרט און האָב געפיהל:
און גלעט, דערפריש און מאַך קיהל...
ווען די צייט איז הייס
און מען געהט אָפּ מיט שווייס,
דאַן די גאַנצע וועלט מיך רופט,
צו דערפרישען איהר די לופט,
און דו —
הער זיך צו:
גאָלדענע מיין;
דיין וואַרימקייט און שיין
מאַכט דאָס לעבען שעהן און גוט;
אָבער טיילמאָל אין גוטען מוט...
אָהן כעס —
גלייך ווי ס'וואָלט געווען אַ שפּאַס..
בעהמסטו בריהען, גליהען איינעמס קאָפּ,
און לאָזט נישט אָפּ,
ביז יענער פאַלט אַוועק!
איז דאָס נישט קיין שרעק?...
בעקאַנט איז דאָך,
דער זונענשטאָך...
זעהסטו שוין
זונעלע קרוין,
אַז נישט נאָר איך
האָב פעהלערן אין זיך...

אַפילו די זון אַליין,
איז פון פעהלערן נישט ריין.

דער וואָלף און דאָס שעפעלע

אַמאָל האָט אַ שעפעלע געטרונקען וואַסער ביי אַ טייך, דאָס וואַסער איז געווען קלאָהר.

— „בעע... בע... בעע..." — האָט געמאַכט דאָס שעפעלע.

אַ וואָלף האָט געהערט דאָס געשריי פון שע־פעלע, איז ער אַרויס פון וואַלד. ער איז געווען הונגעריג און האָט געזוכט עפּעס עסען. ער האָט דערזעהן דאָס שעפעלע.

— „מו... מו... מו..." — ער האָט געזוכט עפּעס צו עסען.

זאָגט דער וואָלף צום שעפעלע:

— אָ, דו קלוג נפש'ל וואָס טוסטו דאָ, קומסט צו מיין טייך טרינקען, און דו פערשמוצסט מיין וואַ־סער. כ'וועל דיך בעשטראָפען.

זאָגט דאָס שעפעלע צום וואָלף:

— הער וואָלף, זיי נישט ברוגז, איך פערשמוץ נישט דיין וואַסער, ווייל היינט גאַנץ פריה האָב איך מיך אָפּגעוואַשען די ליפּען.

— און ווער האָט דיר דערלויבט צו טרינקען פון מיין טייך — האָט דער וואָלף געפרעגט.

— מיין טאַטע האָט מיר דערלויבט צו טרינקען פון טייך.

און אַזוי רעדענדיג האָט דאָס שעפעלע געגעבען אַ שטופּ דעם וואָלף און איהם אַריינגעוואָרפען אין וואַסער.

מענדעל פישער.

קינדער־פרייד: ערשטע קערשען!

דער בלינדער זיידע

אַמאָל איז געווען —
און געלעבט האָבען ביידע,
אַנ'אַלטינקע באָבע,
אַנ'אַלטינקער זיידע.
געוואוינט האָבען יאָהרען
די אַלטע צוזאַמען;
דער זיידע פלעגט לערנען
די באָבע פלעגט ראַמען.
די אַלטינקע באָבע
פלעגט אַלעמען בענשען;
פלעגט געבען נדבות,
צו אָרימע מענשען.
טויט איז די באָבע,
דער זיידע אַ בלינדער,
שווער איז די עלטער,
איינזאַם אָהן קינדער.
דער זיידע פלעגט לערנען
— אַ ייד אַ בן תורה;
האָט קיין מאָל אין לעבען
געטון קיין עבירה.
ר'פלעגט גאָט בעטען שטענדיג
פאַר זינדיגע יודען;
צו לעבען און שטערבען,
צו כבוד און פרידען,
אַזוי פלעגט ער לערנען
און שטענדיג בלויז האָפען;
נאָר שפּעט אויף זיין עלטער
האָט אַ מעשה געטראָפען.
דער אַלטינקער זיידע —
עלענד אָהן קינדער —
פון לערנען די תורה
געוואָרען אַ בלינדער.
געוויינט האָט די באָבע —
אַנ'אומגליק געטראָפען;
פון שרעקליכען צער
איז זי אויף אייביג אַנטשלאָפען...

ב. באַטשעליס.

אליעזר שטיינבאַרג

דער שווימער

(פאַבעל).

אייבמאָל לאַנג נאָך ווען דער זיידע
איז געווען אַ יונגעל,
האָט שפּאַצירט אַ גילדען רינגעל,
מיט אַ פלעדער־וויש
(וואו און ווי אַזוי בעגעגנט זיך די ביידע?
פאָהרט־זשע נישט אַריין מיר מיט'ן דישעל,
און קיין קשיות אויף קיין מעשה'לע נישט
פרעגען!..)
מיט פערדרעהטע און פערקרומטע וועגען
זיי געגאַנגען און געגאַנגען, און באַטיר'ליך,
ווי עס פיהרט זיך ביי שפּאַציר'ליך,
זיי גערעדט, געפּלאַפּעלט פרעהליך,
ביז אַזוי פאַמעליך,
אָנגעקומען גלייך צום ים המלח,
שטעהט דאָרט איינגעשטעקט אַ מעסער
פונ'ם קעניג שלמנאסר
פרעגט עס: ווער שווימט בעסער?
— איך!
שרייט דער פליידער־וויש, און גיך
גלייך אין ים אַ שפּרונג
אויף די וואַסער־פליגעל, פליידער־ווישל וואוי־
לער יונג,
טראָגט זיך, טראָגט זיך
און דאָס רינגעל נאָך איהם יאָגט זיך
פליוך — פליאַס!
אויך אַריין אין ים! —
נאָר — אוי וועה און וואונד! —
פליידער־וויש פון אויבען, פינגערל צו גרונד!

און דער סוף?
ע, דאָס רינגעלע אַמאָל איז נאָך אַרויף!
ווי אַזוי? אַ גרויסער פיש
איינגעשלונגען און געבראַכט צום קעניגס טיש..
און דער פלעדער־וויש צי שווימט ער צי ניין
קיינער ווייסט פון זיין געביין...

די געלינקטע

אַ שיינע מעשהלע

זיכער געדענקט איהר, קינדער, די מעשה מיטן דור הפלגה וואָס ווערט דערציילט אין חומש: „און די גאַנצע ערד האָט געהאַט איין שפּראַך און די זעלבע ווערטער. און זיי האָבען געזאָגט איינער צו דעם אַנדערען: — קומט, לאָמיר מאַכען ציגעל און זיי גוט דורכברענען, די ציגעל האָבען געניצט אָנשטאָט שטיינער און די ליים איז ביי זיי געווען צו קלעפּען די ציגעל. און זיי האָבען געזאָגט: — לאָמיר זיך בויען אַ שטאָט און אַ טורעם, אַ גרויסען טורעם, זיין שפּיץ זאָל ביז דעם הימעל דער־גרייכען, און מיר וועלען פאַר אונז מאַכען אַ נאָ־מען, פיליכט וועלען מיר פערשפּרייט ווערען אויף דער גאַנצער ערד. און גאָט האָט אַראָפּגענידערט זעהן דעם טורעם, וואָס די מענשען האָבען געבויט, ער האָט געזעהן דעם טורעם און געזאָגט: נו, עס איז איין פאָלק, זיי האָבען אַלע איין שפּראַך, דעריבער האָבען זיי עס געקאָנט אָנהייבען טון, לאָמיר אַראָפּ־ניטערען און צעמישען זייער שפּראַך, איינער זאָל נישט פערשטיין די שפּראַך פון צווייטען, און גאָט האָט אַזוי געטאָן, און זיי האָבען אויפגעהערט בויען דעם טורעם".

אַז דער קעניג, וואָס האָט געקיניגט איבער די מענשען, האָט עס דערזעהען, האָט ער געזאָגט: איך זעה, אַז גאָט איז אין כעס, געוואָרען און האָט אונז בעשטראָפט, אָבער איך וועל דאָך אַרויפשטייגען צום הימעל.

ער איז אוועק צום אַלטען אַדלער אין געדיכ־טען וואַלד. ער איז געקומען צום אַלטען אָדלער און האָט צו איהם אַזוי געזאָגט:

— אָדלער אָדלער, הער זיך איין, איך וויל צו דיר עפּעס רעדען! גאָט האָט מיינע מענשען בע־שטראָפט און זייער שפּראַך צעמישט. זיי קאָנען שוין אַפילו נישט פערשטיין וואָס זייער אַלטער קעניג גאַוואַרין רעדט צו זיי. דו וועסט מיך אָבער פער־שטיין. הער: איך בין אַלט און דו ביזט אַלט. באַלד וועל איך שטאַרבען און דו וועסט שטאַרבען. מיר וועלען ביידע פערגעסען ווערען, קיינער וועט דער־נאָך נישט וויסען אַז מיר האָבען אַפילו געלעבט. פריהער האָב איך געוואָלט אַ טורעם בויען און אויפ'ן הימעל אַרויף, מענשען אויף גאָר דער וועלט וואָלטען הערען אונזער אויפטו און אונז געדענקען אויף אייביג. אָבער גאָט האָט אונזער שפּראַך צע־מישט און מיר קאָנען דעם טורעם נישט בויען ווייטער. איך וויל אָבער נישט פערגעסען ווערען. טאָ לאָמיר ביידע אַרויף אויפ'ן הימעל. איך וועל זיך זעצען אויף דיינע מעכטיגע פליגעל און דו וועסט מיך אויפ'ן הימעל אַרויפברענגען.

— גוט, — האָט דער אָדלער געענטפערט, — איך וועל עס טון, אָבער וויסען זאָלסטו, אַז איך בין זעהר אַ גרויסער עסער, טאָ טו־זשע אַזוי: צוערשט קוילע זיבען אָקסען, זיבען שעפּסען און זיבען קעלבער. דאָס וועל איך אויפעסען איידער איך לאָז זיך מיט דיר אויף דער רייזע. דערנאָך קוילע פערצעהן אָקסען, פערצעהן שעפּסען און פערצעהן קעלבער און לייג פלייש אַריין אין צוויי גרויסע זעק, די צוויי זעק זאָלסטו אויפהענגען ביי מיר אויפ'ן האַלז, — אַ זאַק פון יעדער זייט. פליהענדיג וועל איך ווערען הונגעריג, איך וועל בעטען ביי דיר פלייש, און דו וועסט מיך שפּייזען פון די צוויי זעק. געדענק־זשע איך זאָל האָבען גענוג פלייש. וואָרום האָב איך נישט קיין עסען, דאַן פערליר איך מיינע כוחות און פאַל צו דער ערד.

און דער אַלטער קעניג האָט אַזוי געטון, ער האָט געקוילעט זיבען אָקסען, זיבען שעפּסען, און זיבען קעלבער. דערנאָך האָט ער געקוילעט אַנ־דערע פערצעהן אָקסען, פערצעהן שעפּסען און פער־צעהן קעלבער. דאָס פלייש אַריינגעלייגט אין צוויי זעק. די ערשטע זיבען אָקסען, זיבען שעפּסען און זיבען קעלבער האָט ער געגעבען דעם אָדלער אויפ'ן פּלאַץ אויפצועסען, דער אָדלער האָט עס אויפגע־געסען און זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

זיבען טעג און זיבען נעכט איז דער אָדלער גע־פלויגען אָהן שפּייז: ער איז נאָך געווען זאַט פון די זיבען אָקסען, זיבען שעפּסע און זיבען קעל־בער, וועלכע ער האָט אויפגעגעסען. אויפ'ן אַכטען טאָג איז ער געוואָרען הונגעריג. ער האָט אַ דריי געטון דעם קאָפּ, דער קעניג האָט איהם געגעבען אַ שטיק פלייש, דער אָדלער האָט עס איינגעשלונגען און איז ווייטער געפלויגען.

דאָס פלייש איז געווען גענוג אויף פערצעהן טעג. אויפ'ן פופצעהנטען טאָג זענען די זעק גע־בליבען ליידיג, און צום הימעל איז נאָך געווען ווייט, ווייט.

דער אָדלער איז הונגעריג געוואָרען, ער האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ צום קעניג: עסען!

און דער קעניג האָט צו איהם אַזוי געזאָגט:

— דו אַלטער בראַווער אָדלער, זיי וויסען, אַז די שפּייז איז אויסגעגאַנגען, און איך בין אין דעם נישט שולדיג, איך האָב געטון ווי דו האָסט מיך גע־הייסען. איצט מוזטו זיך שטאַרקען, וואָרים לאָזטו זיך אָפּ, דאַן ווערען מיר ביידע דערהרגעט, ווערסטו זיך אָבער שטאַרקען, דאַן דערוואַרט אונז דער כבוד פון דער וועלט.

דער אָדלער האָט זיך געשטאַרקט און אַ גאַנ־צען טאָג געפלויגען ווייטער, אָבער פאַרנאַכט האָט דער אָדלער געזאָגט:

— דו אַלטער קעניג, זאָלסט וויסען אַז דו מוזט מיר געבען אַ שטיקעל פלייש. איך קאָן ווייטער נישט פליהען, מיינע כוחות פערלאָזען מיך. וואָלט כאָטש געווען וואו זיך אָפּצורוהען, אָבער דאָס איז נישט מעגליך, מיר זענען ווייט, ווייט אי־בער די וואָלקענס, און דער אָדלער האָט אָנגעהוי־בען פאַלען.

אַז דער קעניג האָט דערזעהן אַז דער אָדלער פאַלט, האָט ער אַרויסגעכאַפּט דאָס מעסער פון זיין גאַרטעל אָפּגעשניטען דעם מוסקול פון זיין רעכטער האַנט און עס אָפּגעגעבען דעם אָדלער, דער אָדלער האָט עס איינגעשלונגען און געפלויגען ווייטער.

ווידער איז דער אָדלער אָפּגעפלויגען אַ גאַנ־צען טאָג און פאַרנאַכט איז ער הונגעריג געוואָרען. ער האָט זיך אָבער געשטאַרקט און איז געפלויגען אַ גאַנצע נאַכט. אינדערפריה זענען זיי שוין געווען גאָר נאָהענט צו די טירען פון הימעל, דער אָדלער איז אָבער זעהר שוואַך געוואָרען און גענומען פאַ־לען. דער קעניג האָט אַרויסגענומען דאָס מעסער און געוואָלט אָפּשניידען דעם מוסקול פון דער לינקער האַנד, אָבער די רעכטע האַנט איז געווען אַזוי שוואַך, אַז ער האָט נישט געקענט איינהאַלטען דאָס מעסער, דאָס מעסער איז אַראָפּגעפאַלען און דער אָדלער איז געבליבען אָהן שפּייז.

קיין הילף איז נישט געווען. דער אָדלער איז געזונקען נידעריגער און נידעריגער, ער איז געפאַ־לען אויף אַ שטיין און איז געהרגעט געוואָרען. דער קעניג איז ניצול געוואָרען: ער איז געפאַלען אויפן אָדלער.

אַ לאַנגע צייט האָט נאָך דער קעניג געלעבט, זיין רעכטע האַנט איז אָבער ביי איהם געבליבען שוואַך אויף שטענדיג, ביי איהם זענען געבוירען געוואָרען קינדער און ביי זיי איז אויך די רעכטע האַנט געבליבען שוואַך, זיי פלעגען מוזען אַרבייטען מיט דער לינקער האַנט, און ביז היינטיגען טאָג זע־נען די מענשען, וואָס קומען אַרויס פון דעם אַלטען קעניג, שוואַך אויף זייער רעכטער האַנט, און זיי אַרבייטען און שרייבען מיט דער לינקער האַנט. מענשען רופען זיי "די געלינקטע".

ש. סימאָן.

ווינטלער צעבּרעכען בּוימער

אוז קליינע ליגענס קאָנען צעבּרעכען פאַמיליען-לעבּענס און רואינירען געליבּטע

פון די מאָדערנסטע דענקער און שריפטשטעלער איז געווען הענריק איבּסען, דער בעריהמטער דראַמאַטורג, וואָס האָט געפּרעדיגט דעם אמת, און אַליין פון איהם חוזק געמאַכט. ער האָט אין אַ רייהע פון זיינע דראַמעס און שריפטען ממש אונטערגעשטראָכען, אז דאָס פאַמיליען-לעבען קאָן גאָר שלאָגען טיפע וואָרצלען דעמאָלט, ווען עס איז געבּויט אויף אמת; דער הויפּט-פונדאַמענט פון אידעאַליכען גליקליכען פאַמיליען-לעבען איז אויסגעגאָסען פון אויפריכטיגען און אָפענעם אמת. אָהן דעם קאָן קיין שום הייראַט נישט זיין דערפאָלגרייך.

דערבּאָך האָט ער אַליין אין איינעם פון זיינע ווערק געשילדערט אַ העלד, וועלכער האָט זיך אַריינגענומען אין קאָפּ אַ מחשבה, אַז אָהן אמת איז נישט מעגליך צו לעבען. דער דאָזיגער העלד האָט זיך גענומען צו איינעם פון זיינע פריינד, אַ פערהייראַטען מענשען, און איהם דערצעהלט די סודות פון זיין ווייבּס פערגאַנגענהייט. פון די סודות האָט זיך דער פריינד דערוואוסט, אַז זיין קינד איז נישט זיינס, און דער סוף איז געווען, אַז די גאַנצע פאַמיליע איז געגאַנגען צו-גרונט. דער העלד האָט טאַקע אויסגעפיהרט זיינס: זיין פריינד האָט זיך דערוואוסט דעם גאַנצען באַקעטען, ביטער'ען אמת אָבּער דערפאַר האָט די גאַנצע פאַמיליע בּעצאָהלט זעהר שווער פאַר דעם אמת. און עס דאַכט זיך אייך, אַז איהר זעהט ווי דער אַלטער, בּייזער איבּסען שטעהט מיט אַ פינגער בּיי דער נאָז און וואָרענט אייך: היט זיך! לאָזט זיך נישט פערפיהרען פון נאַראָנים, וואָס זאָגען אייך, אַז אָהן דעם אמת קאָן מען נישט לעבען. מען קאָן יאָ. אידער דער מאַן האָט געוואוסט די סודות פון זיין ווייבּס פערגאַנגענהייט, האָט ער געלעבּט גליקליך און צופרידען, האָט ער זיך אָבּער דערוואוסט דעם אמת איז ער געוואָרען אומגליקליך.

פערהאַן נאָך גענוג מענשען, וואָס ווילען ליגען אין בלאָטע און זיך איינרעדען, אַז דאָס איז אַ זויבּערער ים. זיי וועלען ווערען מורא'דיג אומגליקליך, ווען עמיצער וועט זיי קומען דערצעהלען, אַז דאָ וואו זיי ליגען, איז אַ בלאָטע און נישט קיין ריינע ים-וואַסער, אָדער אַ ריין טייכעל.

מענשען רעדען זיך איין נאַרישקייטען און זעהען אומגליקליך, ווען עמיצער קומט צוגעהן און אומבעמערקטערהייט און זאָגט זיי אַריין דעם אמת אין פנים אַריין, אַז דאָס זענען נאַרישקייטען. עס זענען ווידער דאָ מענשען, וואָס גלויבּען אין זאַכען, וואָס איז ממש אונמעגליך צו גלויבּען, אָבּער עס וואָלט זיי געטראָפען ווי אַ דונער פון הימעל, ווען עמיצער זאָגט זיי, אָדער בעווייזט זיי, אַז זיי נאַרען זיך אַליין אָפּ.

מען מוז אָבּער געדענקען, אַז עס זענען דאָ אַזעלכע מענשען, וואָס בּיי זיי איז דער קלענסטער ליגען פערעכענט פאַר'ן גרעסטען פערבּרעכען. אַזעלכע מענשען זענען נישט קיין באַאיורע קינדער; זיי וויסען, אַז עס איז שווער היינטיגע צייטען זיך אויסצולעבען בּלויז מיט'ן אמת; זיי זענען פראַקטישע מענשען און אַפילו גרויסע און רייכע סוחרים אָבּער זיי ווילען האָבּען איין ווינקעלע אויף גאָטס ערד, וואו זיי זאָלען קאָנען לעבּען מיט אמת און אויפריכטיגקייט.

דער שרייבּער פון דעמדאָזיגען אַרטיקעל איז בּעקאַנט אַ פּראָפעסיאָנאַל, וואָס האָט געהאַט אַ גרויסע פּראַקטיק און זי געפיהרט גאָר נישט כשרדיג, פונדעסטוועגען האָט ער זיך געשיידען פון זיין פרוי ווען ער האָט שוין מיט איהר געהאַט צוויי קינדער, נאָר דערפאַר, וואָס זי האָט איהם געהאַלטען אין איין זאָגען ליגענס, אמת טאַקע, אַז דאָס זענען געווען, ווי מען רופט זיי „לייכטע“ ליגענס. אָבּער אויך זיי האָט ער נישט געקאָנט פערליידען.

„גענוג פאַר מיר“, פלעגט ער זיך בּייזערן, „וואָס איך בּין געצוואונגען אין מיין געשעפט צו זאָגען ליגענס צוליבּ פּרנסה, מיין ווייבּ אָבּער דאַרף זאָגען דעם אמת, און איבּערהויפּט טאָר זי מיר, דעם מאַן און פריינד איהרען, קיין ליגען נישט זאָגען, ווייל אַז זי וועט מיר איינמאָל זאָגען אַ „לייכטען“ ליגען, וועל איך זי שוין האַלטען פאַר אַ ליגנערטע; איך וועל האָבּען אַלע גרונטען צו גלויבּען אַז איך קאָן בּיי איהר קיינמאָל נישט דערגעהן דעם אמת, אָדער איך וועל דענקען אַז זי זאָגט מיר קיינמאָל נישט קיין אמת וואָרט“.

און טאַקע, ווי אַזוי קאָן אַ מאַן דערגעהן אַ טאָלק, ווען ער דערוויסט זיך, אַז זיין פרוי זאָגט איהם „לייכטע“ אָדער „שווערע“ ליגענס? ווי איז ער בּעוואָרענט אַז זי נאַרט איהם אינגאַנצען נישט אָפּ, אַפילו מיט איהר צביעות און מיט איהר גע־טריישאַפט? אויבּ זי קאָן איהם, דעם אמת-זוכער, אָפּנאַרען, כּדי, לאָמיר זאָגען, ער זאָל נישט ווערען אין כעס, קאָן דאָך געמאָלט זיין, אַז זי זאָל איהם אין אַנדערע ענינים, מעהר וויכטיגע, אַוודאי אָפּנאַרען, כּדי איהם נישט אויפצורעגען?

אין מסחר גלויבּט מען זיך זעהר זעלטען אויפ'ן וואָרט. עס מעג זיין דער גרעסטער סוחר, דער וויכטיגסטער געשעפטסמאַן, וועט מען מיט איהם נישט שליסען קיין געשעפט אויפ'ן וואָרט, סיידען דאָס וועט שוין זיין אַ מענש, וואָס איז בּעקאַנט אין דער וועלט פאַר אַנ'אויפריכטיגען געשעפטס-פיהרער; טאָמער איז ער נישט אַזאַ בּעדייטענדיגע פערזענליכקייט, וועט מען איהם בעטען אַז ער זאָל זיך מטריח זיין און אונטערשרייבּען זיך. אונטער די רייד, וועלכע ער זאָגט-צו און פערשפּרעכט.

מען גלויבּט נישט אין מסחר אויף נאמנות און נישט אויפ'ן עהרענוואָרט.

דאָס פאַמיליען-לעבּען אָבּער ווערט געבּויט נאָר אויפ'ן וואָרט, און נאָר אויף פערשפּרעכונגען; דער מאַן זאָגט צו דער פרוי און די פרוי זאָגט צו דעם מאַן.

אמת איז עס טאַקע, אַז חוץ דעם וואָרט ווערען אויך דאָ בּענוצט פאָרמאַליטעטען, וואָס צווינגען דעם מאַן צו האַלטען זיינע פערשפּרעכונגען און דער פרוי איהרע; אָבּער דאָס זענען די פונדאַמענטאַלע פערשפּרעכונגען, וואָס אויף זיי האָט שוין דאָס געזעץ אַנ'אויג. די אַנדערע צוזאָגען און פערשפּרעכונגען זענען שוין געשטעלט אויפ'ן עהרענוואָרט פון דעם פּאָרפאָלק. און בּיידע דאַרפען זיך היטען נישט צו צובּרעכען און נישט צו פערשוועכען אָט דאָס וואָרט.

ד.

דערציהונג-אַרבּייט!

(הומאָרעסקע פון סאָוועטישען לעבען-שטייגער)

אין אונזער קאָמונאַלער וואוינונג געפינט זיך אַ פּראָנטוואָרטליכער אַרבּייטער, דער חבר פּ.

איז געגאַנגען דער חבר פּ. הייסט עס, און האָט פאַרגאַנגען פאַראַיאָהרען חתונה געהאַט.

און חתונה געהאַט האָט ער מיט עפּעס אַ וויעראַטשקע. זי האָט אויך דאָרט געוואוינט, אין אונזער הויז, אַזוי אין אַלגעמיין אַ פרוילין.

זי איז געווען אַ שיינינקע, דאָס קען מען נישט אָפּלייקענען, נאָר קיין פּראָגרעסיווע אנשויאונגען האָט זי זיכער נישט געהאַט, זי האָט נאָר געחלומ'ט פון אַ פיין מאַנטעלע, פון פערשידענע אַזעלכע זעקעלעך, בּענדעלעך, הויכע אָפּצאַסלעך א. אַז. וו. א. אַז. וו.

און האָבּענדיג אַזעלכע אנשויאונגען, האָט זי זיך אויך אָנגעטון אַבּיסעל שרייאיג, תמיד אַ קורץ קליידעלע, אַ היטעלע מיט קנעפּעלעך.

און איהרע ליפּעלעך האָט זי געוואַלדיג געפאַרבּט מיט עפּעס אַ פּאָמאַדע, און מיט איהרע אויגעלעך האָט זי אויך עפּעס געמאַכט אַזאַ מאַכינאַציע. צי זי האָט זיי אונטערגעשמיר'ט מיט אַ בּליישער, צי מיט עפּעס אַנדערש, נאָר זי האָט אַלץ געטון, אַז די אויגעלעך זאָלען קענען אַ שפּיל טון און תמיד זיין אויסדרוקספול, אַזוי, אַז אַלע מענער האָבּען זיך זאָט נישט געקענט איינקוקען אויף איהר און יעדער איינער האָט געהאַט אַ חשק מיט איהר זיך צונויפקומען.

פערשטעהט זיך, אַז ווען דער חבר פּ. האָט אָנגעהויבּען מיט איהר אַרומגעהן, האָט ער גלייך אָפּגעוואויגען אָט די אַלע זאַכען. ער האָט גלייך בּעמערקט, אַז דאָס פרייליין איז בּלי ספק אַנ'אַנ־געוועהנטע, אָבּער אין דער זעלבּער צייט אַ פרעמדער עלעמענט. מ'וועט אויף איהר דאַרפען שווער אַרבּייטען, כּדי איהר אויסבּייז צו דערציהען, אַז זי זאָל קריגען נייע אנשויאונגען. און דער עיקר, אַז ס'זאָל פון איהר ווער'ען אַ מענש און נישט קיין מאַלפּע מיט אַ בּענדעלע.

ער האָט אַ טראַכט געטון: דערוויף בּין איך דאָך אַ פּראָגרעסיווער חבר, אַז איך זאָל זיך נעה מען פאַר אַזעלכע שווערע אויפגאַבּעס.

און אַזוי טראַכטענדיג, האָט ער זיך דערווייל אָפּגעג'גט מיט זיין פריהערדיג ווייב און חתונה געהאַט מיט דער שיינער פרייליין.

פערשטעהט זיך, אַ סך האָבּען חוזק געמאַכט, געלאַכט, אַז ס'איז נישט שיין, נישט עטיש, אַז ער זאָל חתונה האָבּען מיט אַזאַ צו שרייאידיגער מיידעל, וואָס האָט נישט קיין אַנדערע דאגות, ווי נאָר וואָס שעהנער אויסצופּוצ[...]ען איהר פיגורל.

האָט ער אָבּער אָט די אַלע פּאַראָרטיילען איי־בּערגעשלאָגען, ווי איינער זאָגט: בּעאומרוהיגט זיך נישט, ליבּע חברים! אמת, דאָס מיידעל שטעלט מיט זי דקפאָר, אַזוי צו זאָגען, דעם קליינבּירגערליכען עלע מענט אין אונזער הויז, נאָר ס'וועט נישט אַוועק קיין האַלבּ יאָהר, וועל איך איהר פערוואַנדלען אין אַ בּעוואוסטזיניגען חבר, אין אַנ'אַרבּייטער-עלעמענט, אין אַ פולבּערעכטיגטען בּירגער, בּיי וועמען ס'וועט זיין אויפ'ן ערשטען פּלאַן נאָר פערשידענע פערא ַנטוואָרטליכע געדאַנקען און אַ קלאַסען-אינטערעס, און דערנאָך וועט שוין קומען ס'איבּעריגע.

— „נאָר, זעהט חבר, — האָט מען איהם געזאָגט — בּעגראַבּט זיך נישט! אַ סך גרויסע פּלל־טוערס זענען שוין אומגעקומען דערפאַר, וואָס זיי האָבּען געהאַט אַזעלכע קליינבּירגערליכע פרויען מיט געפאַרבּטע ליפּעלעך“.

ער אָבּער זאָגט: „ס'איז פשוט לעכערליך צו הערען אַזעלכע טענות. זייט מוחל, גיט אַ קוק בּעסער אויף מיין דערציהונגס-אַרבּייט אין אַ האַלבּ יאָהר אַרום“.

נאָך דער חתונה האָט ער אָנגעהויבּען צו דערציהען דאָס מיידעל, ער האָט איהר אָנגעהויבּען שטעלען פערשידענע פראַגעס, אָנגעהויבּען פער־שעהמען איהר פאַר דער סאָוויעטישער געזעל־שאַפטליכקייט.

— צו וואָס, וויעראַטשקא, זאָלט איהר זיך פאַרבּען די ליפּען? אָדער: פאַרוואָס: זאָלט איהר מיר מוחל זיין, זענען אייערע קליידלעך אַזוי קורץ? און פאַרוואָס די פיסעלעך, און פאַרוואָס די אויגעלעך? און אַז מ'דאַרף זיין אַ בּעוואוסטזיניגע, ערנסטע בּירגערין, און נישט אַזאַ אומפערענטוואָרטליכע פיגור אויפ'ן פּאָהן פון געזעלשאַפטליכען געדאַנק.

פונ'ם דרוק, פערשטעהט זיך, האָט דאָס פריילין, געהאַט נישט ווייניג צרות. אָבּער דערנאָך אַליין נישט בּעמערקענדיג, האָט זי זיך אָנגעהויבּען פערענדערען, אויפסניי זיך צו דערציהען. קורץ גערעדט, נאָך ווייניגער ווי אין אַ האַלבּ יאָהר, האָט זיך דאָס פרייליין וואונדערליך פערענדער'ט צום בּעסערען.

זי האָט אויפגעהערט זיך שמירען די ליפּען, האָט זיך אויפגעניייט לאַנגע קליידער, אָנגעהויבּען גיין מיט אַ פּאָרטפעל אין האַנד, א. אַז. וו. אַזוי ווייטער.

בּקיצור, דאָס איז געווען אַ דערציהונגס-אַרבּייט, וואָס איז ווערט געווען, אַז אַלע זאָלען עס בּעוואונדערען.

אין אַקורצער צייט האָט ער אַ פּוסטע פריי־לין פערוואַנדעלט אין אַ ווערטפולען לעבּען-חבר, מיט וועלכען ער איז געגאַנגען האַנד בּיי האַנד צו זיינע אָנגעצייכענטע אידעאַלען.

אמת, זיי זענען געגאַנגען נישט לאַנג, ווייל אין אַ צוויי חדשים אַרום, אָדער גאָר אַנדערט־האַלבּען, עפּעס אַזאַ ערך... האָט זיך דער חבר פּ. מיט איהר געג'גט און חתונה געהאַט מיט אַנ־אַנדער פריילין....

אינטערעסאַנט, אַז די אַנדע'ע איז אויך גע־ווען אַ נישט בּעוואוסטזיניגע חבר'טע. האָט זיך אויך געפאַרבּט די ליפּעלעך, געטראָגען קורצע קליי־דעלעך, און קאָקעטיש געקוקט אויף מענער מיט איהרע פייערדיגע אויגען. נאָר דעם חבר פּ. האָבּען אַזעלכע גרויסע חסרונות נישט בּעאומרוהיגט. קורץ גערעדט, ער האָט חתונה געהאַט מיט דער גייער, קליינבּירגער מיידעלע. און ער האָט איהר אויך אָנגעהויבּען דערציהען, אַזוי, אַז פון דער אָנגעפּודעטער מאַלפּעלע זאָל אַרויס אַנ'אמת'די־גער מענש, מיט וועלכען מ'זאָל קענען גיין האַנד בּיי האַנד צו די אָנגעצייכענטע אידעאַלען.

ווי לאַנג ער וועט אויף אַזאַ אופן גיין מיט איהר, דאָס וועט בּעווייזען דער ווייטערדיגער עתיד, מ'דאַרף זיך אָבּער משער זיין, אַז נישט מעהר ווי אַ האַלבּ יאָהר....

מיכאיל זאַשטשענקאָ.

פּערזעסענע

(ערצעהלונג)

פון מ. י. סמאַלאַרזש.

אין דער שטוב שטעלט זיך אַ העלער זומער־דיגער פאַרמיטאָג. פון דרויסען פליִצען אַריין הויפּעס גינגאָלדענע שטראַהלען, אַריינקריגענדיג זיך דאָ אין די שטוב ווערען זיי פערשטויבּט, הייבּען זיי אָן בּלינדערהייט טאַפּען, זוכען אַ אָרט, ווי די קאַליער צוריקצוקאַפּען, טאַנצען, שפּרינגען זיי אַרום ווילד ווי די שדים, און שטעלען זיך ווי צו להכעיס אויף חנה בּרוינס קוים זשיפּענדיג פּנים. זי ווערט שרעקליך אויפגעבּראַכט, און הייסט פערהענגען אַלע פענסטער, ס'ווערט אַ געזשומערייי פון פליגען, זיי לויפען משוגע אַרום, אַ טייל הענגען זיך אויף די בּייי־שטידלעך, און אַ טייל יאָגען זיך אין אַ ווילדען געווירבּעל אַרום דעם פערשטויבּטען מעשענעם העני־געל-לאָמפּ, און די שטוב הייבּט אָן פונסנייי אייבּ־דרימלען.

אַזוי ציהען זיך די טעג בּיי דער פאַמיליע בּ-ין, ס'טריפט אַ רגע נאָך אַ רגע, ס'קאַפּיעט אַ מינוט נאָך אַ מינוט, אַזוי קאַלט, אַזוי פערוואָלקענט שווער, בּיז עס זאַמעלט זיך אָן אַ טאָג — אַ קאַלד־זשע... אַ מידנע שטייענדיגע קאַלושע...

ווען זי שטייט אויף פון בּעט, ציהט זי אַרויף אויפ'ן קאָפּ אַ בּלויע זיידענע קופּקע און אַ גע־בּלומעלטען בּרייטען שלאָפראָק אויפ'ן לייב — אַ זכר פון די בּגינזישע צייטען. זי דרייט זיך אַרומעט איבּער דער שטוב אַ אויסגעצויגענע, מיט'ן אויסגע־צערטען פּנים, און מיט פערהייטעלטע גראָהע מעלאַנ כאָלישע אויגען. רעדט זעלטען ווען אַרויס אַ וואָרט, פערפעלט בּלויז מיט די ליפּען. דער זכרון בּיי איהר אַ פערוואַקסענער אַ פערשאָטענער פון אַכצעהן וו'ס־טע יאָהרען — דינט איהר גאָר שוואַך. ווייל זי עפּעס טוען, דאַכט זיך איהר אויס, אַז זי האָט פריהער עפּעס אַנדערש געוואָלט טוען, וואָס אַ שטייגער — געדענקט זי נישט. ווייל זי זיך שוין בּעהמען צו דעם וואָס .זי האָט אָקאָרשט געוואָלט — האָט זי שוין ווידער פערגעסען, דרייט זי זיך אַרום אַזוי לאַנג אין דעם זכרון'ס שטייגען, בּיז די פיס בּרעכען זיך איהר געגמטער, זעצט זי זיך אַוועק אויף אַ קליין שבּעה־בּענקעלע בּעבּען די קוך, און קוקט שטאַר פערגלאָצט אַריין אין די רושטען...

פון די טעכטער איז נאָר די יונגסטע אַבּיסעל פערנומען, די עלטערע צוויי פוילען זיך אַר־ראָפּצושמעקען אין גאַס. אַפילו אין די טשייגע, ווייל ס'דאַכט זיך זיי אויס, אַז מען וועט זיי נאָכקוקען, און בּערעדען. אַ חוץ דעם הייבּען זיי שוין אָן באַלד צו ליידען. אויפ'ן קאָפּ ווי די מוטער. איבּער דעם זיצען זיי גאַנצע טעג אין די שטוב, ליגען מעהר־סטענטיילס אויף די בּעטען, ציפּען זיך שטיקלעך ווילד-פלייש פון די שפּיצען פינגער, ווערט זיי מיאוס די עובדא — גייען זיי צו צום פּאָטערס שופלאַדע, נעהמען אַרויס זייטער'ס אַנ'אַלטען רוסישען בּריוועג־שטעלער, און לייענען הויך אויפ'ן קול די בּריף, ווי אַזוי אַ חתן שרייבּט צו די כּלה, און פערקעהרט, אָבּער גאָר לייענען זיי אָפּקאָפּירטע פּראָשעניעס, וועלכע דער פּאָטער פלעגט שרייבּען וועגען פער־שידענע ענינים, — אין פערשידענע צייטען. נאָר זיי איז קנאַפּ וואָס אַנ'אונטערשייד. ווען זיי זענען גאָר אויפגערוימט, שטיקען זיי אויס בּלויע חלה־טי־ש־טיכלעך מיט אַ גאָלדענעם שבּת-קודש אין דער מיט. אָט אַזוי נעהמען זיי אויף די טעג. אָבּער די טעג מיט זיי — זענען זיך גאָר אַנדערש נוהג. — זיי קנייפּען זיי אויס ווי מיט מכשפה-פינגער די פאַרבּ פון זייערע בּאַקען, בּעצירען זייערע פּנימער מיט מרה-שחורה'דיגע איינהילען און פלעכטען אַריין אין זייערע האָר גרויע צווייגען.

די יונגסטע טאָכטער אַ מיידעל פון אַ יאָהר צוויי און דרייסיג. די צייט לויפט — האָט זי נישט איינמאָל פּראָבּעל. ערשט בּיים אויסבּרוך פון דער מלחמה, ווען מ'האָט איהר פּאָטער פערשיקט, איז זי נאָך געווען אַ פּערציעהן יעהריג קינד, זיך געלערענט אין דריטען קלאַס גימנאַזיום און היינט, אַ פּערעלטערט מיידעל מיט ביסטרע שטרענגע אויגען, וואָס זענען אַריינגעוואַקסען טיף אין קאָפּ, און מיט אַ הויכען בּלאַסען שטערען, וואָס שוויצט בּיי די יונגסטע אָנשטרענגונג. אויף איהרע פּלייצעס ליגט דער עול פון גאַנצען הויז. זי איז דער איינציגער פּאָדים, וואָס פערבּינדט זיי מיט'ן לעבּען. און וויפיל מחשבות'ן פליהען איהר פערבּיי במשך פון טאָג נישט איינמאָל ווייל זי פון דאָ אַוועק — אָבּער ר' שלמה'ס שטייגער לאָזט זי נישט. ער שטייגט פאַר איהר אויף דראָהענדיג מיט די הענט — „[אַזוי פירט מען זיך, בּישט דו בּיסט מיינס אַ טאָכטער“! ...— זיצט זי אַזוי אָפּ גאַנצע טעג, גאַפּיעט אויף די פּער־רויכערטע סופיט-ווינקלען, און קומט אַמאָל אַ מוירעל פון אַ דערבּיאיג דאָרף — גייט ער אַריין צו די שלמה'טעס טאָכטער טרינקען אַ גלאָז טיי מיט עפּעס אַ צובּייס.

דאָס זענען אַלץ די עלטערע פויערים, וואָס געדענקען נאָך די אַמאָליגע היימליכקייט, די וואַל־קענס רויך מיט'ן שמאַ־קען געפּילדער, וואָס עס איז שטענדיג געווען אין דער טשיינע, הייבּט די טיי — עכטער רוסישער טיי, וואָס האָט פערשמעקט, פּעררייסען די נאָז. און ס'בּייעס, וואָס מ'פלעגט זיך דאָ אָנהערען — האָט געסטייעט נאָכצודערצעהלען אויף אַ גאַנצע וואָך אין דאָרף. אַ חוץ דעם אַלעם האָט מען זיך צוזאַמענגעטראָפען מיט פויערים פון אַרום און אַרום; איז איבּער דעם, אַפילו נאָך היינט ווען די טשיינע איז פערזונקען אין אַ מרה-שחורה, ס'גרויליט די אָפּגעלאָזענקייט, די בּרוד־זיגקייט פון יעדען ווינקעל — וועט דאָך אַנ'עלטער־רער פויער וואָס געדענקט דעם פּאַרצייטענס נישט אַ ריינלויפען צו דעם געגענאיבּערדיגען פּריץ, אַפילו ווען דאָרט שפּילט שוין אַ פּאָרטעפּיאַן מיט די ניי־עסטע שטיקלעך.

זיצען זיך אַזוי עטליכע פויערים מיט מאַכאָר־קעלעך אין מויל, פּיפּטשען אַזוי מיושב'דיג, לאַנגווייליג קוקען אויף די פערחושכטע שקלאַפען, וועל־כע מ'האָט ערגעץ ווי אין לענדער פאַר זיי אומבּע־קאַנטע — אויסגעשטעלט צו פערקויפען... און אַפילו די בּילדער מיט די שקלאַפען זענען אויך שטאַרק פערענדערט געוואָרען, אַמאָל האָבּען די בּיל־דער אַראָפּגעגלאַנצט פון די ווענט, שיער נישט ווי לעבּעדיג, אָבּער היינט קוקען די פויערים און זעהען ווי פון טאָג צו טאָג ווערען די שקלאַפען איינגעג־שרומפּען, אָפּגעקראָכען, בּיי איינעם האָבּען פליגען פערשטעלט אַנ'אויג, בּיי אַ צווייטען איז שוין סתם דאָס פּנים אָפּגעריבּען. און פון די בּילדער מיט די גזלנים, מיט די רויטע צעריאַכמעטע פּנימער — איז דאָ השוין אינגאַנצען געוואָרען אַ תל. ממש נישט צו דערקענען, צי זענען עס גזלנים — צי בּעטלערס. די מעסערס אַרויסגעפאַלענע פון די הענט, שימלען פון פייכטקייט, און זיי די גזלנים פוילען ווי אין אַ תפיסה...

פון צייט צו צייט וואַרפען זיי אויך, צו אַ וואָרט צו גאַלדעלע, וועלכע זיצט אונטער'ן בּופעט און מישט אַלטע רוסישע וואַכען-בּלעטער קוקט אויף פּאָטאָגראַפיעס פון אַמאָליגע קעניגינס, פּירשטינס, גרויבפּרינצען —בּעת זיי שמועסען מיט איהר, און דערמאָנען זי אָן דעם פּאַרצייטענס, פלאַמט זי איב גאַנצען אויף, זי ווערט מיט איין מאָל גאָר אַנ'אַנדער מענש, אָבּער אַ פויער איז דאָך שטאַרק נישט איבּער געדעכענט, גיבּען זיי איהר בּינו-לבינו אַ וואָרף אַר־דיין אַ וואָרט ,וואָס מאַכט זי ווידער מרה-שחורהדיג. אָט אַ שטייגער גיבּען זיי זיך אַ פרעג — „צי דער פּאָטער וועט נאָך אַמאָל אַהיימקומען ,אָבּער, וואָס די מוטער מאַכט, אָבּער צי שיינדעלע די עלטסטע טאָכטער האָט שוין אַ חתן“ .זי ענטפערט זיי גאָר נישט נאָר מ'וטשעט.אונטער דעם רבּאַזג :

— אַ מבין ,כּאַמעס!

די פויערים הייבּען זיך אויף, שפּייען אויס דעם אומעט אויף דער שוועל, און פאַלען האַסטיג אַרויס.

זי בּלייבּט זיצען אונטער'ן בּופעט, גראַבּט פון סנייי איין די אויגען אין די שטויסען אַלטע צייטונ־גען ,וועלכע זי האָט שוין צום וויפילסטען מאָל גע־לעזען, —דאָך שליגט זי זיי, ווי זיי וואָלטען ערשט אַרויס פון דרוק, נישט געקוקט וואָס אויף די צייטונגען זענען די דאַטומס בּיז 1914, פערוואַלגערט זיך אַמאָל דורך אַ צופאַל אַצייטונג פון די ווייטערדיגע יאָהר'ען, גיט זי עס אַ בּעשמעק פון אויבּען בּיז אַראָפּ און לאָזט עס גלייכגילטיג ליגען. אַזוי ווי די צייט וואָלט זיך בּיי איהר נאָר געציילט בּיז 1914, — און וואָס עס איז שפּעטער פאָרגעקומען, איז זשוין נישט קיין צייט — נאָר אַ טומאַן, אַ כאַאָס, אַ ווילדער געווירבּעל, אָהן סדר, ווי איין מינוט קומט נישט צו דער צווייטער — נאָר, ווי מיט געוואַלט פערטאַטשנע צוזאַמענגעשטיקעוועט — — —

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך
יט
25
אייר תרצ"ב

מאי
זון-אויפגאנג 3.34
זון-אונטערגאנג 7.33

פון האנדעל־ס-געריכט

די פירמע „פערלבערג און טייכמאן" בעט א „נאדזור"

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, איז פערעפנטליכט געווארען אנ'אופאד-לאשטש דעם „קריסטליכען האנדווערקער קאאפע-ראטיוו אין פאדעמביע".

* * *

אויף דער פאראָרדנונג פון פרעזעס פון לאד-זער קרייז-געריכט, ווערט פון 1-טען יולי אן ליקווידירט דער וואוינונגס-אמט אין כאיני.

* * *

די פירמע „ר. פערלבערג און ה. טייכמאן" מאנופאקטור-לאגער (פעטריק. 25) האט זיך געווענ-דעט צום געריכט מיט א ביטע וועגען א „נאדזור". די ביטע וועט בעטראכט ווערען אויף איינע פון די נאהענטסטע זיצונגען פון האנדעלס-געריכט.

באנדע גנבים טעראריזירען די אויטאבוס-בעזיצער אויף אגראדאווא 9

דער עלטסטער פון דער באנדע פערמשפט אויף א יאהר תפיסה

(2) די אויטאבוסען-בעזיצער וואס שטעהען מיט זייערע אויטאס אויף אגראדאווא 9, זענען א לאנגע צייט טעראריזירט געווארען פון א באנדע גנבים, פערלאנגענדיג „ביער-געלד", אויב נישט ויעלען זיי אפטון שפיצלעך.

די אויטאבוסען-בעזיצער האבען טאקע דער באנדע געצאהלט געלד. א חוץ איינער, ליבערמאן. האט זיך אפגעזאגט פון געבען געלד. די באנדע האט טאקע געהאלטען ווארט: ווען ער האט זיך אוועקגעדרעהט אויף א מינוט, האט מען צוגע-גנב'עט 2 צאנגעס אין דער ווערט פון 500 זל.

די פאליציי האט ארעסטירט דעם מויגעל יאן אגראדאווטשיק, און נעכטען איז ער פערמשפט געווארען אויף א יאהר תפיסה.

שאפער שלאגט א יודישען בחור

און א חבר הייסט דעם געשלאגענעם געהן קיין פאלעסטינע

נעכטען 12 פארמ. ווען דער 19-יעהריגער משה שידלאווסקי, פון ציגעל-גאס 38 איז אדורכ-גע-פאל. וואלנאשטשי, האט איינער פון די שאפער'ס, וואס שטעהען אויף פל. וואלנאשטשי איהם דער-לאנגט א זעץ אונטער'ן הארץ.

אז דער יונגערמאן איז געגאנגען מעלדען דער פאליציי, האט איהם פערהאלטען א צווייטער קריסט, און איהם אפגעמאכטען א פייערדיגען פאטש — די זשיד איינער — האט דער קריסט זיך געבייזערט — די ביוט נישט אין פאלעסטינע, אז מ'גיט דיר א קלאפ, מא נעהם איהם צו און מאך א שווייג.

ביידע, דער יונגערמאן און דער שלעגער זענען אפגעפיהרט געווארען אין קאמיסאריאט. אבער דארט האבען זיך באלד געפונען „עדות", וואס האבען „אליין געזעהען", אז דער בחור האט פערטשעפעט דעם שאפער. די יודישע עדות, וואס האבען צוגעזעהען די סצענע, זענען אויפ'ן וועג צום קאמיסאריאט „איינגעטרוקענט", אזוי, אז די איינציגע עדות זענען די, וואס האבען „געזעהען" דעם יודישען בחור פערטשעפען דעם שאפער.

די יודען, וואס האבען צוגעזעהען די סצענע, דארפען זיך מעלדען צום געליטענעם.

נאכ'ן מפיל זיין גיט זי דער מוטער א טאפ הייסע זופ אין קאפ אריין...

די געראטענע טאכטער בעקומען דריי חדשים תפיסה

(2) נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגע-קומען א כאראקטעריסטישער פראצעס געגען א טאכטער, וואס האט דער מוטער מיט א טאפ גע-לעכערט דעם קאפ.

אין דער וואוינונג פון ארבייטער בושעטשי-קאוויק, האט געוואוינט די פערהייראטע טאכטער די 23-יעהריגע העלענא בראשאק מיט איהר מאן און קינדער. דעם 31-טען יאנואר ד. י. איז צווי-שען דער טאכטער, וועלכע איז גראד געווען מעוברת, מיט דער מוטער אויסגעבראכען א מחלוקה. צוליב די קלעפ פון דער מוטער, האט זי מפיל געווען. דער מוטער צוהילף איז געקומען איהר זוהן, דער 27-יעהריגער יוזעף. העלענא האט דאן א כאפ-געטון א טאפ מיט קאכעדיגע זופ, וואס איז געשטאנען אויף דער קוך און געווארפען דער מוטער אין קאפ, בעקומענדיג שווערע וואונדען.

נעכטען איז די טאכטער בעשטראפט געווא-רען אויף 3 חדשים תפיסה.

פאבאר פון יאהרגאנג 1911

היינט, דעם 25-טען מאי ד. י. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (נארו-טאוויטשא 75) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פאל. קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די ליטערעס:

A C H Ch

פאר דער קאמיסיע נומער 2 (אגראדאווא 34) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1911, וואס וואוי-נען אויפ'ן שטח פון 4 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

C H Ch I J

ווי אויך די פאבאראווצעס, וואס וואוינען אין 7. קאמיסאריאט מיט די אותיות:

N R

פאר דער קאמיסיע נומער 3 (קאשטשושקי 21) די פאבאראווצעס פון 1910, קאטעגאריע B, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פאליציי-קאמיסאר-יאט, וועמענס נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות:

T U W Z Ż

צו די פאבאר-קאמיסיעס דארפען די פאבא-ראווצעס מיטנעמען די פעסער, אדער פערזענליכע דאקומענטען ארויסגעגעבען פון די פאליציי-קאמי-סאריאטען, פראלאנגאציע און רעגיסטראציע-קאר-טען, וואס זענען אויסגעשטעלט געווארען פון לאדזער מאגיסטראט, און בעשייניגונגען וועגען פאך און בילדונג.

די פליכט פון צושטעלען פערזענליכע דאקו-מענטען איז אויך חל אויף די פאבאראווצעס פון קאטעגאריע ב., וועלכע האבען די דאזיגע בעשיי-ניגונגען צוגעשטעלט צו די פאבאר-קאמיסיע אין די פריהעריגע יאהרען.

פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל

פון „באנק קופיעצקי-קרעדיטאווי"

נעכטען אין ל"ג בעומר איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל פון „באנק קופיעצקי קרעדיטאווי". די ארטאדאקסישע באנק האט זיך ביז איצט געפונען אויף זאוואדזקא 11 און האט זיך איצט איבערגעצויגען אין דעם פרעכ-טיגען לאקאל נאך ווילהעלם לאנדויס באנק אויף פיעטריקאווער 29.

פונקט 8 א זייגער האבען שוין פונקציא-ניר'ט נארמאל אלע אפטיילונגען פון דער באנק, אבער באלד ווי דער פרעזעס מינצבערג האט גע-האלטען די פייערליכע ערעפנונגס-רעדע, האבען זיך געשלאסען אלע פענסטערלעך. פרעזעס מינצ-בערג האט אנגעוויזען אויף דער שטארקער ענט-וויקלונג פון דער באנק זייט 4 יאהר פון איהר עקזיסטענץ וואס האט צו פערדאנקען נאר דעם עקשנות'דיגען ווילען און אפפערוויליגקייט פון עטליכע טוער. די ענטוויקלונג פון דער באנק איז גלייך מיט דעם אויפשוואונג פון יודישען ווירט-שאפטליכען לעבען, דער רעדנער לויבט די פער-וואלטונג, ראט, דירעקציע און אלע בעאמטע פון דער באנק. ווייטער האבען גערעדט וו. פרעזעס א. קאפלאן, וו. פרעזעס מ וואידיסלאווסקי, ה' ציטרין, י. מ. זדונסקי, און אין נאמען פון פער-זאואל וו. דיר. ש. גרילאק.

דיר. אבראמאוויטש האט דאן געוויזען די געסט דעם באמת-פראכטיגען נייעם לאקאל פון דער באנק.

קאמף געגען פערמיטלונג אין די אמטען

הארבע שטראפען פאר פערמיטלען אין די פינאנץ-אמטען

(א) די מאכט האט אנגענומען א שטרענגע אקציע, צו בעזייטיגען די פערמיטלערס פון די פון די פינאנץ-אמטען און פון אלע אנדערע אמטען; אויב ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען א פאל פון פערמיטלונג, וועט דער שולדיגער שטרענג בע-שטראפט ווערען.

וויצע פרעז. וויעלינסקי

בעקומען א 6 וואכענדיגען אורלויב

(2) וויצע פרעז. ד"ר וויעלינסקי, האט צו-ליב זיין קראנקהייט בעקומען א 6 וואכעדיגען אורלויב.

20,933 ביימער אויף די לאדזער גאסען

די פלאנטאציע-אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט דעם היי-יאהריגען פריהלינג אויף פערשידענע גאסען פערפלאנצט נייע 802 ביימלעך. צוזאמען געפונען זיך איצט אויף די לאדזער גאסען און פלעצער 20,933 ביימער.

די פלאנטאציע-אפטיילונג מאכט אויפמערק-זאם, נישט צו בעשעדיגען און נישט צו פעראומ-רייניגען די ביימער.

שווערער פארפאל מיט א מילך-הענדלעריין

אראפגעפאלען פון דער פוהר, און בע-קומען א מח-ערשיטערונג

(2) נעכטען פארטאג, איז די 63-יעהריגע פויערטע מאריאנא קארשעל געפאהרען מיט מילך אין שטאט אריין. א מידע פון דער רייזע איז זי איינגע-שלאפען. אויף רוג לימאנאווסקיעגא און פיוונע איז זי אראפגעפאלען פון דער פוהר און בעקומען א מח-ערשיטערונג.

גנבות

(2) פון ליזא בארנשטיינס וואוינונג (גלובנא 50 האבען גנבים ארויסגענומען וועש און א גאלדען זייגערל.

ביי ישראל האמער (זשעראמסקא 27) איז גע גנב'עט געווארען זייד פאר 1000 זל.

שלמה קראנענבערג'ן האבען גנבים צוגענומען סחורה פאר 500 זלאטעס.

אלפוילישער פאבריק-מייסטער-צוזאמענפאהר

געוועהלט א נייע הויפט-פערוואלטונג

(2) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז פערגאנגענעם זונטאג פארגעקומען אין לאדז דער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון פאבריק-מייסטערס.

דער צוזאמענפאהר האט געוועהלט א נייע הויפט-פערוואלטונג: אולאשעווסקי — פרעזעס. שענקעוויטש און אדאמסקי — וויצע-פרעזעסן. אויטשארעק און מענצעל — סעקרעטארען. ראטשאק — קאסיר. נעלאן, הערטעל און שידלאווסקי — עקאנאמען.

די באבע וויל ראטעווען דאס אייניקעל

גיסט זי זיך אן מיט א טאפ קאכעדיגע שמאלץ

(2) אויף דאמבראווסקא 77, האט די 73-יעהריגע העלענא באגוסלאווסקא געפרעגעלט שמאלץ. זעהענדיג אז דאס אייניקעל רוקט זיך צו צו דער קוך, האט די באבע עס געוואלט פער-האלטען. פלוצלינג האט זי פערטשעפעט דעם טאפ קאכעדיג שמאלץ, און איהם איבערגעקעהרט אויפ'ן קאפ, פון וואס די באבע האט בעקומען שווערע וואונדען.

7 פאסער'ס, די אפקויפערס פון דער גנבה פון קייזערברעכטס אפּעראַטור

זעגען נעכטען געמשפט געווארען דורכ'ן קרייז-געריכט

(א) פאר'ן קרייז-געריכט זענען נעכטען גע-שטאנען 7 פאסער'ס, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען און אפקויפען גע'גנב'עטע סחורה פון קייזערברעכט'ס אפּעראַטור. די בעשולדיגטע האבען זיך צו דער שולד נישט מודה געווען.

נאכ'ן אויסהערען די עדות האט דאס געריכט ארויסגעטראגען א פסק-דין, לויט וועלכען משה פלאמענהאלץ איז פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים תפיסה. אידעל גאלדבערג, פישל פלאמהאלץ און יאסעל זילבערמאן צו 5 חדשים יעדער. הערש שמולעוויטש, העניך שמירגעלד און יוסף פריץ — צו 3 חדשים יעדער.

נעכטיגע ל"ג-בעומר-פייערונגען אין לאָדז און הינטער לאָדז

פון 7 אינדערפריה האָבן זיך שוין אָנגעהויבן בעוועגן אויף די גאַסן פון אונזער שטאָט הייפלעך פריש-אויסגעפוצטע סקויטען, שילער, מיט פלעצאַקעס אויף די פלייצעס וואָס האָבן געאײלט אין זייערע שולען און אָרגאַניזאַציעס בכדי פון דאָרט צוזאַמען מיט זייערע לעהרערס און פיהרער אַוועקצומאַרשירן אין די נאָהענסטע וועלדלעך פון אונזער שטאָט.

די גרעסטע טייל שולען און אָרגאַניזאַציעס, ווי דער יודישער גימנאַזיום, שווייצערס און די אָרגאַניזאַציעס: „בר כוכבא", „הכוח", „השומר הצעיר", „גורדניה" און נאָך אַנד. — האָבן זיך געלאָזט אין דער ריכטונג פון לאָדז-זגערזש.

דער באַלוטער פלאַץ איז געווען בעלאַגערט מיט 100-טער קינדער וואָס האָבן געוואַרט אויף די אונטערשטעטישע טראַמווייען. די קאָנדוקטאָרען האָבן געהאַט אַנ'אַרבייט — מ'האָט אָנגעשטעפּט וואַגאָנען און וואַגאָנען און אונטער'ן קלאַנג פון טראַמייטען און הילכיגען געזאַנג האָבן זיי געריהרט.

זעהר פיין אויסגעצייכנט האָט זיך דער „השומר הצעיר", וואָס האָט דורכמאַרשירט די הויפט גאַסן פון אונזער שטאָט.

אין „העלענובעק" האָבן זיך אַלע אָרגאַניזאַציעס צוזאַמענגעטראָפן — ווי אויך דער יודישער גימנאַזיום.

דער „השומר הצעיר" האָט אויפגעשטעלט געצעלטען און פערבראַכט דעם טאָג.

דאָס יודישע גימנאַזיום האָט אויך פייערבראַכט — די דירעקטאָרען פערעלמאַן און ה' ריגער האָבן געהאַלטען פייערליכע רעדעס אונטער די טעמאָס פון ל"ג בעומר און אויפגאַבען פון די יודישע יוגענט די חדרים-שולען האָבן אויך אַנטיילגענומען אין אויספלוג.

אַ זייגער 7.30 אָוונט האָבן זיך אַלע אָרגאַניזאַציעס אָנגעשלאָסען צוזאַמען און אַדורכמאַרשירט די הויפט גאַסען פון אונזער שטאָט ווי זגערזשער, פּלאַץ וואָלנאָשטשי, און פּיעטריקאָווער, נאַרוטאָוויטש אונטער'ן בעגלייט פון אָרקעסטערס און סקויטישע טראַמייטען.

אין „ווזא" איז אין אָוונט פאָרגעקומען אַ גרויסער ראַוט. די הכנסה איז בעשטימט געוואָרען פאַר'ן קרן-קימת-לישראל.

וויצע-קעניג פון העדזשאַס עמיר פייזאַל

נעכטען אַדורכגעפאָהרען לאָדז קיין וואַרשאַ

(2) נעכטען אינדערפריה איז מיט'ן שנעל-צוג לאָדז—קאַליש אַדורכגעפאָהרען לאָדז, דער וויצע-קעניג פון העדזשאַס, עמיר פייזעל. אַ זוהן פון קעניג פון העדזשאַס איבן סאַוד.

דער עקזאָטישער גאַסט איז געפאַהרען צוזאַמען מיט זיין סוויטע אין אַ ספּעציעלען וואַגאָן, וואָס איז געווען אָנגעשלאָסען צום צוג, וואָס געהט פון בערלין דורך פּויזען קיין וואַרשאַ.

קרעדיטען אויף בויען הילצערנע הייזלעך

אָפּגערטען ביז'ן 15-טען יולי ד. י.

(2) אין מאַגיסטראַט, איז אונטער'ן פאָרזיץ פון פרעז. זשעמיענצקי פאָרגעקומען אַ זיצונג, אויף וועלכער ס'איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגן געבען קרעדיטען פאַר די וואָס ווילען בויען הילצערנע הייזלעך.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, דעם טערמין אויף אָפּצוגעבען אָפּערטען צו פערלענגערן ביז'ן 15-יולי ד. י.

מיר-נישט דיר-נישט

קריגען צוויי יודען געשלאָגען אין גאַס

(—) נעכטען אין אָוונט צווישען 9 און האַלב 10 זענען שלמה לייב רייז (פון פולבאַצנאַ 14) און שמואל דוד זשולטאַ, געגאַנגען גאַנץ געלאַסען אויף דער וואָלטשאַנסקאַ גאַס.

פלוצים איז זיי בעפאַלען אַ גרעסערע גרופּע פון קריסטליכע יונגלעך, וואָס האָבן זיי שטאַרק צושלאָגען. די דאָזיגע יונגלעך, האָבן זיך צוריקגעקעהרט פון דער פאָלקס-שול אויף דערזעלבער גאַס.

אַזוי, ב"ה, ווערען עס צוגעגרייט בהדרגה צו-קונפט-שלעגער און בעוואָרפער פון פערשטונקענע אייער אויף זייערע פּראָפעסאָרען !...

עס איז געמאַכט געוואָרען אַ פּאָליציייאישער פּראָטאָקאָל, אָבער עס איז אויך כדאי, אַז די געהעריגע שול-מאַכט זאָל אויפמערקזאַמער אויפפאַסען אויף דער עטישער אויפפיהרונג פון די שילער!

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) פּאַטאַש (פּל. קאָשטשעלני 10), כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ 12), מילער (פּיעטריק. 46), עפּשטיין (פּיעטרק. 295) גאָרטשיצקי (פּשעיאַזד 59), אַנטאָניעוויטש (זגאַביאַניצקאַ 50).

מזל-טוב! חנה, די כענטשינערין, איז אויף דער גאַס נעהאָלפען געוואָרן...

(2) אויף פּיראַמאָוויטש-גאַס, האָט די 21-יעהריגע חנה איצקאָוויטש פון כענטשין פּלוצלינג בעקומען געבורט-ווייען. ביז די פּאָגאָטאָוויע איז געקומען, האָט זי געבוירען אַ מיידעלע. די קימפּעטאָרין מיט דער „קליינער בירגערין" זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין וועכנערין-קליניק אויף נאַרוטאָוויטש גאַס.

ווער איז שולדיג אין איהר טויט?

טשיכאָווע פּראָצעס אין קרייז-געריכט

(2) נעכטען איז אין קרייז-געריכט פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען מיכאל לאַגאָווסקי, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין מאָרד זיין אַ מיידעל, און אין פערסמ'ען זיין קרבן.

דעם 22-טען נאָוועמבער פ. י. ביינאַכט האָבן די דורכגעהער דערהערט אַ געוואַלד: „ראַטעוועט מיך, מ'האָט מיך פערסמ'ט".

דאָס איז געווען די 22-יעהריגע לעאָקאַדיאַ דעמבאָווסקאַ, זי האָט דערצעהלט, אַז מיט עטליכע טעג צוריק, האָט זי זיך בעקענט אין די קר. קאַסע מיט לאַגאָווסקי'ן. דעם זעלבען אָוונט האָט ער זי פערבעטען אויף אַ שפּאַציר הינטער דער שטאָט. פּלוצלינג איז ער זי בעפאַלען און געוואָלט מאַנס זיין, אַז זי האָט זיך געוועהרט, האָט ער איהר אין מויל אריינגעגאָסען זאַלץ-זויערע. מיט עטליכע טעג שפּעטער איז דעמבאָווסקאַ געשטאָרבען.

נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס, בעת די פערהאַנדלונגען, האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז מיט עטליכע טעג פאַר דעם פאַרפאַל, האָט די דעמבאָווסקאַ געשריבען אַ בריף צו איהר פאָטער, אַז זי וועט בעגעהן זעלבסטמאָרד.

צוליב מאַנגעל אין בעווייזען, איז לאַגאָווסקי בעפרייט געוואָרען.

BAJKA קלאַנג-קינאָ-טעאַטער

פראַנציסקאַנער 31a

היינט און פאָלגענדע טעג!

גרויסע מעכטיגע דראַמע, וואָס שילדערט די איבערלעבענישען פון מענשען אויס'ן אינזעל פון פערשיקטע א. נ.

„גאָלדהאָריגער מלאך"

(Złotowłosy Anioł)

אין די הויפט-ראָלען:

M. CZECHOW, KORINNA BELL

אויסער פּראָגראַם: פּראַכטפולע אַמעריקאַנער קאָמעדיע.

אָנהייב טעגליך 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג. אויף די 1-טע סעאַנסן זענען אַלע פּלעצער צו 40 און 50 גר.

80-יעהריגער זקן אַראָפּגעפאַלען פון אַ בריק

און בעקומען שווערע וואונדען

(2) אויפ'ן זגערזשער וועג, הינטער „יוליאַנאָוו", איז געגאַנגען דער אַלטיטשקער 80-יעהריגער וואַלענטי יאַבלאָנסקי. איבערגעהענדיג אַ בריקעל, האָט ער פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין און אַריינגעפאַלען, בעקומענדיג שווערע וואונדען אויפ'ן גאַנצען קערפּער.

אַ מעסער מיט שטעקענס אויף אַ יודישען קאָפּ

(א) אויפ'ן ספּאָרט-פּלאַץ, וואָס געפינט זיך אויף העלער'ס פּלאַץ, איז בעת אַ מעסער דער 26 יאָהריגער מרדכי מאַנקאָווסקי פון פּילסודסקיעגאָ 26 צושלאָגען געוואָרען. ס'איז צו איהם אַרויסגערופען געוואָרען די גיכע הילף, וועלכע האָט איהם פערבאַנדאַזשירט די וואונדען.

אַ יוד פאָהרט אויף דאַטשע

און „צוגענומען" האָבען אַנדערע...

(א) נתן גלאַטמאַן, פון אַנדזשעיאַ 14, האָט אַרויסגעשיקט די פאַמיליע אויף זומער-וואוינונג. בעת די פוהר מיט די זאַכען איז אַדורכגעפאָהרען די לימאַנאָווסקאַ גאַס, האָבן גנבים אַראָפּגעכאַפּט אַ וואַליזע מיט וועש אין דער ווערט פון 450 זל. און אַנטלאָפען.

פערוואונדעט פון אַ שויב

(2) די ברידער יחיאל און הערש ניימאַרק, פון אַנדזשעיאַ 36. אַדורכגעהענדיג נעכטען די שרודמיעיסקאַ גאַס, איז פון אַ צווייטען שטאָק אַראָפּגעפאַלען אַ שויב, פון וועלכע הערש ניימאַרק איז שטאַרק צוקאַליעטשעט געוואָרען, פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אַ פערבלוטיגטען אָפּגעפיהרט אַהיים.

וואָרנונג!

זינט אַ רייהע יאָהרען געפינט זיך אין לאָדז אין פערקעהר מיטלען צו רייניגען און פּאָלירען מעטאַלען, פּראָדוצירט מיט'ן סחורה-צייכען "SIDOR" עהנליך צום רעגיסטרירטען דעם 11/11 1927 אונטער Nr. Rej 14443 פון סחורה-צייכען "SIDOL".

דאָס פּאַטענטען-אַמט אין וואַרשאַ האָט מיט איהרע אורטיילען Nr. 1164/5/31 פּעראָרדענט אונגילטיג צו מאַכען דעם סחורה-צייכען "SIDOR", פעראַנטוואָרטליך פאַר בעריהרען דאָס רעכט פון די שוץ-סחורה-צייכענס זענען נישט נור בלויז די פּראָדוצענטען פון די אַרטיקלען, וואָס זענען פּראָדוצירט מיט אונלעגאַל-בענוצטע צייכענס, נור אויך די פערקויפער, וויל דער אַרט. 191 פון דער פּראָדוקציע פון דער פּוילישער רעפּובליק פון 22 מערץ 1928, וואָס זעהט פאָר צווישען אַנדערע די פערניכטונג פון די צייכענס אויף די קאָסטען פון דעם שולדיגער, כאָטש דאָס האָט געזאָלט זיין פערבונדען מיט דער פערניכטונג פון דער סחורה.

דערמיט וואָרנען די אינהאַבער פון צייכען "SIDOL" אַלע פערקויפער און קויפער פון די מיטלען מיט'ן צייכען "SIDOR" געגען ווייטערע קויפען, אָדער פערשפּרייטען צוליב דער דראָהענדער זיי פעראַנטוואָרטליכקייט. 8393

27

ר. איזראַעל

דאָס בופּעט-מיידעל

אַ סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזערווירקליכקייט

— וואָס וועט איהר זאָגען נייעס, פריינד בערשטיין האָט זיך געווענדעט באָך הילף צום אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי, ביים אויסזוכען מאַנקען דאָס בופּעט-מיידעל. בערגער האָט אויך גאַנץ גוט פערשטאַנען ווי גרויס ס'איז די אַמביציע פון דעם גרויסען אַדוואָקאַט אַרויסצוגעהען מיט כבוד פון דעם פראַנקענשטיין-פּראָצעס, וועלכער ער האָט אַזוי מיראַקולעס פערשפּילט. די גאַנצע שטאָט האָט דאָך מיט אַזאַ שפּאַנונג נאָכגעפאָלגט דעם גאַנג פון פּראָצעס און אַלע האָפנונגען זענען אַרויפגעלעגט געוואָרען אויף פּאָרעלסקי'ן. צום סוף האָט ער רגעהאַט אַזאַ מיאוסען דורכפאַל, ס'האָט זיך אַפילו דעם אַדוואָקאַט נישט איינגעגעבען אויסצופועל'ן קיין בעגנעדיגונג.

בערגער האָט שוין מיט דעם אַדוואָקאַט גערעדט נאָך דער עקזעקוציע און האָט געזעהען ווי נידערגעשלאָגען פּאָרעלסקי איז און ווי גרויס ס'איז זיין אַמביציע צו רעוויזירען דעם פּראָצעס, דעריבער האָט בערגער פערשטאַנען אַז דער אַדוואָקאַט וועט זיך מיט ביידע הענד אָנכאַפּען אָן דער ידיעה וועגען דעם בופּעט-מיידעל און וועט זיך מיט אַלע כוחות בעמיהען פון איהר אַרויסצובעקומען דאָס וואָס ער וועט דאַרפען. בערגער האָט דעריבער אַלץ געוואָלט פריהער אויס פערכאַפּען און ער האָט אנטעלעפאָנירט צום אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי.

— וואָס וועט איהר זאָגען נייעס, פריינד בערגער, האָט דער אַדוואָקאַט געפרעגט דורכ'ן טעלעפאָן.

— אייגענטליך גאָרנישט, נאָר איך וואָלט אייך געוואָלט וואָרענען פאַר אַ קליינע אומאַנגענעהמליכקייט., וואָס קען אייך עווענטועל טרעפען.

— דהיינו? —האָט דער אַדוואָקאַט אַ דערשראָקענער געפרעגט.

— איך וויל דאָך דאָס אַלץ אויפקלעהרען, די פרוי פראַנקענשטיין האָט איי דשוין געוויס מיטגעטיילט וועגן די נייע רעוועלאַציעס וואָס גרייטען זיך אין דעם פראַנקענשטיין-פּראָצעס.

— יאָ, זי האָט מיר דערצעהלט וועגן אַ מיידעל, וואָס זאָל זעהר פיל אמת וויסען אין דער גאַנצער אַנגעלעגענהייט.

— זי האָט מיר אויך, וועגען דעם געזאָגט און איך, האָב געפרובט אויף אייגענער האַנד דעם ענין עטוואָס אויסצופאָרשען.

— און וואָס זענט איהר דערגאַנגען?

— אַז די גאַנצע געשיכטע איז קיין שמעק טאַבאַק נישט ווערט, אָבער דאָס וואָלט נישט געווען דאָס ערגסטע.

— וואָס נאָך אייגענטליך?

— די פרוי פראַנקענשטיין ווערט פערפלאָנטערט אין אַ נעץ פון שאַנטאַזשיסטען, וועלכע ציהען פון איהר געלד פאַר כלומרשטען איבערגעבען איהר ידיעות וואָס קענען כלומרשט בעווייזען די אומשולד פון פראַנקענשטיין, צו דעם צוועק בוצען זיי אויס אַ גייסטיג קראַנק מיידעל, וועלכע דאַרף די רעוועלאַציעס געבען.

— איך פערשטעה, האָט בערגער ווייטער שנעל גערעדט דורכ'ן טעלעפאָן, אַז דער פרוי פראַנקענשטיין איז שטאַרק געלעגען אַז די אומשולד פון איהר מאַן זאָל כאָטש נאָך זיין טויט דערוויזען ווערען און צו דעם צוועק איז זי גרייט אַלץ צו טון, אָבער איהר, הער אַדוואָקאַט זענט דאָך אַ פּראַקטישער מענש און וועט זיך נישט לאָזען אויף די דאָזיגע וועגען...

— אָבער וואָס רעדט איהר, פריינד בערגער, איך דאַנק אייך טויזענד מאָל פאַר דער בעוואָרעניש איך וועל זיכער מיט די דאָזיגע לייט אין קיין שום אונטערהאַנדלונגען נישט אַריינגעהן.

דער אַדוואָקאַט האָט אַוועקגעלייגט דאָס טעלעפאָן-רעהרעל.

און דאָך, האָט זיך פּאָרעלסקי געטראַכט, איינטערעסירט זיך בערגער צופיל מיט דעם דאָזיגען בופּעט-מיידעל. מ'דאַרף זיין פאָרזיכטיג פון ביידע זייטען, צום טייוועל זעהר אַ שווערע אויפגאַבע, און איבריגענס, ווער ווייסט צי דאָס מיידעל וועט בכלל אַהערקומען.

אין דעם מאָמענט האָט מען איהם געמאָלדען אַז דאָס מיידעל, וועלכע איז דורך איהם אַרויסגערופען געוואָרען איז באַר וואָס געקומען אין דער געזעלשאַפט פון אַ נישט גאַנץ סימפּאַטישען פערזאָן.

פּאָרעלסקי האָט געהייסען באַלד אַריינרופען זיי. שוין דער אָנבליק פון ביידע האָט נישט געקענט ביים אַדוואָקאַט אַרויסרופען קיין גרויסען צוטרוי. מאַנקע מיט איהר נישט געפלעגטע שעהנקייט, אָפּגענוצטע מלבושים, און נישט-דרייסטע האַלטונג און בעריש מיט די קראַטענע הויזען אַריינגעלעגט אין די הויכע שטיוועל און דאָס ציקליסטען-היטעל אַראָפּגערוקט איבער די אויגען.

— דאָס זענט איהר געווען ביי דער פרוי פראַנקענשטיין, האָט פּאָרעלסקי זיך געווענדעט צו מאַנקען.

— יאָ, זי איז געווען, האָט שנעל געענטפערט „בעריש מויז" כדי נישט צו דערלאָזען מאַנקען צום וואָרט.

— ווער זענט איהר אייגענטליך, האָט פּאָרעלסקי נייגעריג געפרעגט.

— דאָס בין איך געקומען מיט איהר, כדי זי זאָל קיין נאַרישקייטען נישט רעדען, האָט בעריש פשוט און פראָסט געזאָגט, מ'קען דאָך נישט וויסען מיט וועמען מ'רעדט.

פּאָרעלסקי איז דאָס דאָזיגע פשוטע רעדען שטאַרק געפעלען געוואָרען.

— אַזוי רעדען נישט די, וועלכע קומען שאַנטאַזשירען, האָט ער זיך געטראַכט.

— אָבער איך בין דאָך אַנ'אַדוואָקאַט אַ מענש צו וועלכען מ'קען האָבען צוטרוי, איהר רעדט דאָך נישט צו אימיצען פון דער גאַס.

— דאָס איז אמת, האָט בעריש געזאָגט, ווען נישט דאָס, וואָלט איך זי אינגאַנצען נישט געלאָזען אַהערגיין. ס'זענען דאָ אַזעלכע פיינע לייט, וואָס רעדען פיל ערגער, ווי אונזער איינער. זיי האָבען גאָר נישט קיין האַרץ און גאָרנישט קיין נשמה, איך קען אַזאַ איינעם, אַזאַ פויגעל, איך מוז אייך זאָגען, אַז מיר זענען נישט קיין פיינע לייט, איך בין אַנ'אַלטער גנב, אָבער איך האָב אַנ'ערליכע נשמה, זי איז אַ גאַסען-מיידעל אָבער איצט דער ערענטליכסטער מענש אין דער וועלט.

פּאָרעלסקי איז מיט יעדער מינוט מעהר איבערצייגט געוואָרען, אַז די מענשען וואָס זיצען דאָ ביי איהם מיינען אויפריכטיג אַלץ וואָס זיי ווילען זאָגען און ער האָט געוואָלט בערישען אַביסעל גוט מאַכען.

— נישט אַלע זענען דאָך אַזוי, ווי דער דזשענטעלמאַן, וואָס איהר קענט, ס'זענען דאָך דאָ ערליכע מענשען, איך רעכען מיך אויך צו זיי. איהר קענט צומיר האָבען צוטרוי, וואָס האָט איהר מיר צו זאָגען וועגען דעם ענין פראַנקענשטיין?

—זעהר פיל האָט איצט מאַנקע זיך אָנגערופען, אָבער צוערשט וויל איך דערצעהלען נאָך אַ זאַך וואָס האָט אַ שייכות צו דעם ענין, הגם באַר אַ זייטיגען.

(פאָרטזעצונג קומט).

כוליגאנישע אנפאלען אויף יודען אין קאנסטאנטין

באנדע כוליגאנעס בעפאלען און שלאגען מכות-רצח יעדען יוד. — 7 יודען פערוואונדעט מיט שטיינער און שטעקענס

יודישע בעפעלקערונג אין קאנסטאנטין לעבט אין שרעק

די יודישע בעפעלקערונג אין קאנסטאנטין, הינטער לאדז, ווערט לעצטענס טעראריזירט פון א באנדע גאסען-יונגען און מעסער-שטעכער'ס יעדען זונטאג און חגא-טעג לאזען זיך די לאבוזעס מיט א „הורא הנ״ זשידוב" און שלאגען יודען מכת רצח.

פערגאנגענעם זונטאג האבען די צעיושעטע כוליגאנעס זיך א לאז-געטון אויף יודען. דער ערשטער קרבן איז געווען דער שניידער יצחק מאיר עקשטיין, וועלכער איז גראד געזעסען פאר דער טיר פון זיין געוועלב. האבען איהם כוליגאנעס מיט א שטיין געלעכערט דעם קאפ אזוי אז דער יוד האלט איצט ביים פערלירען אן אויג.

די באנדע האט זיך דאן בעוואפענט מיט שטעקענס און שטיינער זיך געלאזט איבער די גאסען און געשלאגען אלע דורכגעהענדע יודען.

די נעמען פון די געשלאגענע און צובלוטיגטע יודען זענען:

חיים וואלף ראזענבלום (דלוגא 52), אברהם שאטאן (דלוגא 52), דאזאר מאכעל ליפשיץ (דלוגא 66), משה לעווין (דלוגא 66), דאנציגער (פל. קאשטשעלני 13. חיים האכשפיגעל (לודזקא 5).

מאנטאג אין דער פריה, האבען זיך די לאבוזעס געוואלט אריינרייסען אין דער מקווה, ווען דער בעדער האט זיי נישט אריינגעלאזט האבען זיי איהם מערדעריך צושלאגען.

די יודען אין קאנסטאנטין לעבען די לעצטע טעג אין גרויס שרעק. אין די אוונד-שעה'ן האבען זיי מורא דעם קאפ ארויסצווייזען.

די זיכערהייטס-מאכט דארף אנבעהמען שטרענגע מיטלען א סוף צו מאכען צו די כוליגאנעריע אין קאנסטאנטין.

מעסער-שטעכעריען אויפ'ן זגערזשער וועג

(2) פאר'ן פארק „יוליאנאוו", זענען עטליכע אומבעקאנטע בעפאלען דעם אדורכגעהער פראנטשישעק קעלער, פון יאסנא 18, און איהם צושטאכען מיט מעסער'ס.

אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא.

זעלבסטמארד

(2) אויף דער ווזשעזשניענסקא גאס, איז די 28 יעהריגע זאפיא בעדנארעק בעגאנגען זעלבסטמארד. אין א שווערען צושטאנד, איז זי אפגעפיהרט געווארען אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

א נייער מין „היפאטעקען-באנק"

דאס פינאנץ-מיניסטעריום מעלדעט, אז אין די לעצטע צייט האט ענטוויקעלט אין פוילען א טעטיגקייט א געוויסע היפאטעקען-באנק אין בריסעל, דורך דער פערמיטלונג פון פריוואטע פערזאנען, זאגען זיי צו געבען היפאטעקען-הלוואות.

לויט די אינפארמאציעס פון פינאנץ-מיניסטעריום האלט זיך די דאזיגע באנק אין ליקווידירען און פערדינט בכלל נישט קיין צוטרוי. מ'דארף דעריבער מיט דער דאזיגער באנק נישט מאכען קיין שום טראנזאקציעס.

אויפ'ן גנב ברענט דאס היטל...

געכאפט גע'גנב'עטע זאקען

(א) אויף שיענקעוויטש-גאס, האט א פאליציי-פאטרול נעכטען אין אוונד בעמערקט א פערדעכטיגען. מיט א זאק אויף די פלייצעס. זעהענדיג די פאליציי, האט ער אוועקגעווארפען דעם זאק און גענומען אנטלויפען.

די פאליציי האט איהם אנגעיאגט און געכאפט. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דאס לייזער וויינקראנץ און ערגיץ נישט געמאלדען. אין דעם זאק האט זיך געפונען זאקען און שקארפעטען. מסתמא גע'גנב'עטע.

א גרויסע גארטען-פערוויילונג לטובת די באראכאוו-שולען

די גרויסע גארטען-פערוויילונג לטובת די באראכאוו-שולען וועט פארקומען דעם שב תד. 28, מאי

דאס וועט זיין די ערשטע גארטען-פערוויילונג אין דעם סעזאן און דאס וועלען זיכער אויסנוצען די ברייטע פאלקס-מאסען כדי צו פערברענגען דעם טאג אין דעם בעזונדערס שיין אויפגעפרישטען העלענאור-פארק.

די גארטען-פערוויילונג וועט זיין רייך מיט א סך פערשידענארטיגע פרייליכע אטראקציעס, א בעזונדערען אקט וועט געלייגט אויפ'ן פראגראם פון דער קינדער-פערוויילונג, בעת וועלכען יעדעס קינד וועט בעקומען א מתנה.

אויף דער גארטען עסטראדע וועט דער גרויסער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער דירעקציע פון סעוו. פיעטרושקע, געבען א קאנצערט פון פאפולערע מוזיק און א גילדס-אנסאמבל וועט אויספיהרען א גאנצע רייהע מאדערנע אנ'סאמבל- און סאלא טענץ

ס'איז בעזונדערס ווערט אויפמערקזאם צו מאכען אויף דער רייכער פאנטען-לאטעריע, וועלכע וועט ענטהאלטען איבער 1000 זעהר ווערטפולע זאכען.

א יום-טוב פון פיזישער דערציהונג

וועט זיין דער טורן און ספארט-פעסט פון „מארגענשטערן"

דער טורן און ספארט-פעסט פון „מארגענשטערן", וועלכער קומט פאר יעדעס יאהר, איז שוין אין לאדז געווארען א טראדיציאנעלער יום טוב, פאר די טויזענדער פריינד און אנהענגער פון א געזונטען פיזיש-ענטוויקעלטען מענשען.

און עס איז זיך אויך נישט צו וואונדערען אויף דעם גרויסען ערפאלג פון די „מארגענשטערן"-ספארט-ארויסטרעטונגען. די דאזיגע ארבייטער - ספארט-אינסטיטוציע איז די איינציגע אין לאדז, וועלכע פיהרט ארויס אויף דעם ספארט-פלאץ ווּנדערטער ספארטלער.

די ספארט-ארויסטרעטונגען זענען נישט קיין וועט-קאמפען, וועלכע בעווייזען די פעהיגקייט פון יחיד. נאר א דעמאנסטראציע פון מאסען-כח, פון פיזישען אויסוואקסען פון די הונדערטער יוגענדליכע ארבייטער, וועלכע שאפען אויפ'ן ספארט-פלאץ, א הערליכע פארשטעלונג פון קערפערליכע שיינקייט און מוסקולען-אויסבילדונג.

דער היי-יעהריגער טורן-פעסט פון „מארגענשטערן", וועלכער קומט פאר שבת ד. 4. יוני אויפ'ן ספארט-פלאץ אין העלענאוו, וועט דאס מאל אזוי גוט ווי שטענדיג זיין אן אימפאזאנטע פארשטעלונג פאר די אלע טויזענדער, וועלכע וועלען פול מאכען דעם 4-טען יוני דעם העלענאור-ספארט-פלאץ.

א לאנגיעהריגער
מיליטער-בעאמטער
שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען
ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר
איינציגע שפייזערס
מאן
פעטריקאווער 10

דאקטוירים-פעראיינען קומען אין א קאנפליקט מיט די קר.-קאסעס

(אג) נעכטען איז אונטער'ן פארזיץ פון ד"ר מ. קניכאוויצקי פארגעקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון לאדזער קרייז פערבאנד פון די דאקטוירים-פעראיינען.

ס'זענען ארומגערעדט געווארען די פראגען וועגען די קאלעקטיווע אפמאכען, וואס דארפען געשלאסען ווערען מיט די קראנקען-קאסעס. פון די בעשלוסען איז צו זעהען, אז אויב די קראנקען-קאסעס וועלען ווייטער נישט וועלען שליסען קיין קאלעקטיווען אפמאך וועט מוזען קומען צו א שארפען קאנפליקט.

ווייטער איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען די חובות וואס קומען די דאקטוירים אין דער קראנקען-קאסע. ס'איז בעשלאסען געווארען ארויסצוטרעטען געגען די קראנקען-קאסעס אין געריכט.

לאדזער הערינג-אנגראסיסט

בעפאלט זיין קאנקורענט און שפאלט איהם דעם קאפ

וויסט געשלעג נעכטען אויף דער זגערזשער גאס

צווישען די הורט הערינג-סוחרים אויף דער אלטשטאט געהט לעצטענס און א סכסוך צוליב קאנקורענץ.

דער סכסוך איז נעכטען איבערגעגאנגען צו א געשלעג.

נעכטען 12 פארמיטאג, איז דער הערינג-סוחר א. י. ב. אויף רוג דרעווגאווסקא און זגערזשער בעפאלען דעם קאנקורענט לאנדבערג פון זגערזשער 8, און מיט א טעמפע געגענשטאנד געמאכט א לאך אין קאפ.

אויף דער גאס איז ענטשטאנען א מהומה. ס'זענען זיך צוזאמענגעלאפען מאסען מענשען. צום פערוואונדעטען לאנדבערג איז ארויסגערופען געווארען א דאקטאר, וועלכער האט איהם אפגעפיהרט א היים, דער שלעגער בערגער איז אנטלאפען.

דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען דער פראקוראטור.

געפונען א טויטען אין וואלד

וועלכער בעט ביי דער פאליציי, מ'זאל איהם פערברענען...

(2) דער ארבייטסלאזער יוזעף ביעלסקי (פון אנדזשעיא 41), וועלכער האט זייט יאהרען נישט געלעבט מיט זיין פרוי, האט מיט 2 חדשים צוריק פערקויפט זיין וואוינונג מיט'ן מעבעל פאר 500 זלאטעס, און ערגיץ אוועקגעפאהרען.

נעכטען האבען לעטניקעס אין דעם טושינקער וואלד געפונען א טויטען האלב-צעפוילטען קערפער פון אנ'אומבעקאנטען מאנספערשוין, וואס שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס איז יוזעף ביעלסקי.

לעם בר מנן איז געשטאנען א פלעשעל פון שנאפס א גלעזעל און א שפיגעל, אין וועלכען ער האט אריינגעקוקט אריינשיסענדיג זיך א קויל אין קאפ.

ער האט איבערגעלאזט א בריף צו דער פאליציי, אין וועלכען ער בעט, אז מ'זאל זיין קערפער פערברענען.

קיין געלד האט מען ביי איהם נישט געפונען.

יודיש קאמעראל-טעאטער, אלעע 1-טער מאי 2. דירעקציע: ד. צעלמייסטער.

ערעפנונג פון זומער-סעזאן! קומט בעגריסען אונזער גרויסען גאסט, דעם בעריהמטען אמעריקאנער סטאר, דעם שטאלץ פון דער יודישער ביהנע

בעני אדלער

פרייטאג, דעם 27-טען, האלב 10 אוונד און שבת, 9 אווענד

די גרעסטע סענסאציאנעלע פרעמיערע דער

איבריגער מענש

אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ז. ליבין מיט בעני אדלער אלס „איבריגער מענש"

שבת, 12 פריה — א פריהמארגען-פארשטעלונג

איינהייטס-פרייזען: 50 גר. און 1 זל. (ערשטע רייהע)

מיט בעני אדלער — דער ווילדער מענש

שבת, 4.30 נאכמ. גרויסע פאפול. פארשטעלונג פון 60 גר. ביז 1.60 ערשטע רייהע

דאס בעליבטע לעבענס-בילד מיט געזאנג און טענץ „יודישער קעניג ליר"

מיט בעני אדלער אלס „דוד משה'לעס". לעזט די ווייטערע אנאנסען.

היינט און פאלגענדע טעג!
מעכטיגע זיטען-דראמא
רעזשי Clarence Brown
„פרייע נשמות"
אין די הויפטראלען די בעריהמטע דריי עקראן-שטערנס:
Norma Shearer,
Lionel Barrymore,
Clark Gable
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אקטואליטעטען פון לאנד.
אנהויב אין געווענל. טעג 5 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 1 א זייגער בייטאג.
דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט און געקיהלט!
הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען!

ערעפנונג פון סעזאן אין קאמעראל-טעאטער

היינטיגען פרייטאג און שבת אוונד ווערט געעפענט דער זומער-סעזאן אין קאמעראל-טעאטער (אלעע 1 מאי 2) אין וועלכען ס'וועט זיך בעווייזען צום ערשטען מאל דער בעריהמטער אמעריקאנער סטאר בעני אדלער צוזאמען מיט'ן גאנצען אנסאמבל. ס'ווערט אויפגעפיהרט די בעריהמטע פיעסע „דער איבריגער מענש" פון ז. ליבין, מיט בעני אדלער אין דער הויפט-ראלע.

שבת 12 פריה א גרויסע פריהמארגען-פארשטעלונג מיט בעני אדלער „דער ווילדער מענש". פרייזען זעהר ביליגע.

שבת 4 נאכמיטאג טועט אויף בעני אדלער אין נארודנס פיעסע „דער יודישער קעניג ליר".

„דאס מיידעל פון דער וואלגא" אין פילהארמאניע

היינטיגען שבת אוונד ווערט אין פילהארמאניע אויפגעפיהרט דורך זיגלער'ס טרופע א ווייסע זעהר אינטערעסאנטע פרעמיערע „דאס מיידעל פון דער וואלגא", אפערעטע פון ראזענבערג, מיט ערנא זיגלער אין דער טיטעלראלע.

שבת 4 בייטאג ווערט געגעבען מיט ערנא זיגלער „דאס נעגער-מיידעל", וועלכעס געהט כסדר מיט גרויס ערפאלג.

רינג-קאמפען אין צירק

אין דער ערשטער פאר האט אליווערא אוועקגעלייגט טארנא'ן אויף דער 56-טער מינוט.

קאלעוו האט אין דער 11-טער מינוט אוועקגעלייגט האלובאנען.

קראוזער האט בעזיגט ארלאוו'ן.

גארקאוויענקא האט אין 2 מינוט אוועקגעלייגט סאן-מארס'ן.

צום טורניר האט זיך געמאלדען דער אייראפא-מייסטער, בירקענמייער ארויסרופענדיג צום קאמף טארנא'ן און קראוזער'ן.

היינט — אלף דעצידירינדע: גארקאוויענקא-אליווערא; קאוואן — ארלאוו; קראוזער — קאלעוו; און טארנא — סאן-מארס.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, דעם 25 מאי 1932

11,45 — טעגליכער פרעסע - איבערזיכט. 11,58 — צייט-סיגנאל. 12.10 — גראמאפאן-פליטען. 3.50 גראמאפאן - פליטען. 4,20 — רעפעראט פון פראפ. העלמבאך פון ווארשא. 4,40 — גראמאפאן - פליטען. 4,55 — לעקציע ענגליש. 5,10 — פאריקזוני. 5.35 — לייכטע מוזיק. 6,50 — פערשידענעס. 7,15 — קאמוניקאטען פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער. 7,30 — פילם-קאלענדאר, טעאטער - רעפערטואר. גראמאפאן - פליטען. 7,45 — ראדיא - פרעסע. 8 00 - ליטעראַרישער פעליעטאן. 8,15 — לידער אויסגעפיהרט פון א ווארשאווער כאר. 9,00 — פארלעזונג פון קראקא. 9,15 — קאנצערט. 10,30 — פרעסע-קאמוניקאטען. 10,40 — רעטראנסמיסע פון אויסלענדישע סטאציעס.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 90-216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

— — די — —
בעוואוסטע פעלד=בעטן
„Palma-Patent"
Palma-Patent

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר
ווי אויך לעזשאקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך
מאטראצען געבעטע, שאטקאווע, קאנאדיסקע
קאזעטקעס, טאפטשאנעם
בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 85-131
הויף דעטייל

די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין לאדז

מאכט בעקאנט, אז דער 5-טער טייל פונ'ם עטאט-רעגיסטער פאר'ן יאהר 1932, וואס ענטהאלט די שטייער-צאהלער פון די גאסען: פיראמאוויטש, דאמבראווסקי-פל., גייערס מארק, פרייהייטס-פל., פאדלעשנא, פאלודניאווא, פאמארסקא, פרזשענדזעלניאנא. ראדוואנסקא, ראקימשינסקא, רזשגאווסקא, סענאטארסקא, שעראדזקא, סקלאדאווא, סקארופקי, סקווערא ווא, סלאוויאנסקא, סאסנאווא, סרעברזשינסקא, 6-טער שערפיען, שרודמיעסקא, טארגאווא, טראמוואיאווא, טראוגוטא, טרעמבאצקא, טילנא, ווענגלאווא, וויערזשבאווא, וואדנא, וואדני רינעק, וואלטשאנסקא, וויסאקא, זאטשישע, זאכאדניא, ווערט אויפ'ן סמך פון די עקזיסטירענדע פארשריפטען אויסגעלעגט צום דורכזעהען במשך פון 8 טעג, ד. ה. פון דעם 25 מאי ביז דעם 2 יוני ה. י. איינשליסליך אין דער קאנצעלאריע פון דער יודישער קהלה, פרייהייטס-פלאץ נומר 6, אין די שעה'ן פון 10 ביז 13 נאכמיטאג.

לאדז, ד. 24 מאי 1932.

3328

די דרוקעריי
פון מ. שימסיא, לאדז, גדאנסקא 17
איז איבערגעטראגען געווארען אויף
11. ליסטאפאד 49 (קאנסטאנטינער)
אונטער דער פירמע
„די צייט" „CZAS"
אינה. מ. שימסיא
אינגיכען דערשיינט מיין וואכען-קאלענדאר ווי אויך טאשען-קאלענדאר פאר'ן יאהר 1933 (18-טער יארגאנג). בעשטעלונגען ווערען שוין אנגענומען. פאר פעראיינען און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, גרויסער ראבאט.

רעכער
אויף דער מאשין
ווערען אויסגעגנייט
שרודמיעסקא 8.

ציטצעס
פאר
גראפישע אנשטאלטען
דרוקערייען און פערלאגען
עמבלעמען
די איינציגע אידישע ציונקאגראפיע אין לאדז
„גצלנקס" 104
טעל.: 241-24

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט. אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פעלט ארויין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנת דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געזעגנע הייל-באנדאזשען אויסגעציינט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכיהאווינר בעזייטיגען זיכער דאס שווערסטען און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפא-ראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע מיטגע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אויערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין געגצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט. היינט פיהל איך מיך גאנצליך געזונד.
א קראהן, רב.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע
גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס
אייזען - נימעל-
בעטען
מאטראצען
ספרענזינאווע „Patent"
ווירזשימאטשקעס אמעריקאנער
צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער
„DOBROPOL", Łódź
Piotrkowska 73 (אין הויף)

כעמיש-
באקטעריאלאגישע
לאבאראטאריע
פון מאגיסטער
נ. שאץ
פיעטריקאווער 37
פראנט, 2 שטאק.
אנאליזען פון קאל, אורין
לייכעץ און אנד.
מעסיגע פרייזען.

צאהן-ארצט
J. ROZIN-REICHOWA
15 זגערזשער 15
נעהמט אן פון 10–2 מיטאג און פון 4–7 נאכמ.
צו לעמשניצע-פרייזען.
3203

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פעהיגע און אינטעליגענטע
אינקאסענטן-קעס
אויף גוטע בעדינגונגען געגען קויציע, קענען בע-קומען בעשעפטיגונג. צו ערפאהר'ען אין אדמ. פון דער צייטונג.
3336

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון ½2 – 4 און פון 7 – 8 אווענד

לאקאלען

עס ווערט געזוכט פון זאפארט א גוטע רע-פארמען-צושניידערין. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט".
3323

נויטיג א געהילפס-נייהער צו א שטעפער, אדער א מיידעל, וואס קאן נייהען אויף א מאשין. צו ערקונדיגען זיך זאוישא 26, וו. 85.
3334

א קוואליפיצירטע וועש-נייהערין צו מענער-וועש בעשטעלט, ווי אויך א לערן-מיידעל. ווענדען זיך צו בוימגארטען, פאלודניאווא 6.
3325

א געהילף-נייהער און א ריכטעווער קענען זיך מעלדען גלובנא 33, ביי ווייספעלד.
3330

א לער-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט ביים הערן-שניידער. פיעטריקאווער-גאס 43.
3331

עס ווערען געברויכט טריקאטאזש-נייהערינס אהיימצונעהמען ארבייט אויף אבערלאק-מאשינען. צו ערפאהרען ביי גורט, נאוואמיעסקא 31.
3333

פרייע פאסטענס

3 צימער און קיך מיט בעקוועהמליכקייטען פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפאהרען ביי קריגער, פאמארסקא 29.
3332

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט אין א בעזונדער צימער, פראנט, 1-טער שטאק. צו ער-פאהרען ווסכאדניא 56, וו. 6.
3334

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-
אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע ריימלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאקאוו
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאנטאר.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון ועמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: תקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.03 נאכמיטאג.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-
און גשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אן פון 8–11 פריה, 12.30–1.30 מיטאג
און פון 5–9 אווענד, זונטאג פון 10–1.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע - פרייזען.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויסטלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומט מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועך-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
– – טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. – –
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע=בעהאנדלונג
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אווענד
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אוירען-, נאז-, האלז-
און לונגען-קראנקהייטען
11-טעז ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים אויף דער פאסט 6 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן איינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער דריט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . —60 4
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . —18 8
פאר סאלידארישע אנאנסען... פאר מיניסטער... די שורה... 50 פראצ. העכער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. טעלעגראם—10 גר. 3 ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braunstowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: G. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.